

BRÄNNPUNKTEN

Omslagsbilden: »... diktaten utskrivs i en särskild skrivcentral». (Se artikel på sidan 4.)

HÖGANÄSKONCERNENS PERSONALTIDNING

UR INNEHÅLLET:

Sidan

Hur säljer man en tegelsten?	4
Ett bidrag till diskussionen om arbetsstudie- problemet	11
Arbetarnas löneformer	18
»Hundra bilder i svart och vitt» (2)	20
Ett apropå till Höganäsbolagets bokslut	21
Veteranen har ordet: Något om Stabbarpsin- slaget i Höganäskoncernens historia	22
Arbetarskyddet inom Höganäsbolagets verk i nordvästra Skåne	25
Höganäsbolagets egnahemslån	28
Nya röster om »Brännpunkten»	29
Lantarbetarens problem	30
Önskemål — ett genmäle	32
Ett husförhör för 100 år sedan, bygdehistoria	34
Diverse koncernnytt	36

Årg. 2 Nr 1 April 1944

Ansv. utgivare: P EG. GUMMESON

Huvudredaktör: B WALLGREN

Redaktionssekr.: E TÄCKSTRÖM

Copyright:
HÖGANÄS-BILLESOLMS AB
HÖGANÄS

Under ovanstående rubrik

hade vi tänkt sammanföra korta notiser och reflexioner i diverse frågor, som berör koncernen och därmed »Brännpunktens» läsekrets.

För att börja

från början så hoppas vi, att första numret av »Brännpunkten» kommit alla anställda och pensionärer tillhanda. Det var litet si och så med adresslistorna förra gången, men den här gången bör det ha gått bättre tack vare de adressuppgifter, som Ni själva lämnat på svars korten.

På tal om svars korten

så kanske det kan intressera, att sådana utgick till sammanlagt 4.779 anställda och pensionärer. Det var rätt spännande att se, hur många som skulle skicka tillbaka korten. Så här ser resultatet ut:

Returnerat korten	4.565
Bor tillsammans med annan anställd, som returnerat kort	121
Ointresserade av tidningen	91
Har ej tid att läsa tidningen	2
Summa	4.779

Lägger man ihop de båda första siffrorna, så kommer man till att 4.686 eller 98 % av koncernens anställda är intresserade av tidningen, vilket är mycket glädjande. Red. hoppas, att den skall motsvara förväntningarna.

När man ser, att endast 2 (två) personer av så många anställda saknar tid att läsa tidningen — det går ju dock åt en hel timma i kvartalet att läsa den — så förstår man, att talet om mångsyssleriet bland nutidens människor måste vara betydligt överdrivet.

Oss emellan sagt:

”Stryk under tilltalsnamnet”

stod det på svars kortet. Vi tyckte det var tydligt formulerat. Om Edra förnamn är t. ex. Johan Edvard och Ni i dagligt tal kallas Johan, så är Johan tilltalsnamnet, och det var alltså detta som skulle strykas under så här: Johan Edvard. Detta därför att när vi sedan skulle adressera kuverten med »Brännpunkten», så skulle vi endast behöva skriva t. ex. Johan Pettersson. Nåväl, detta om tilltalsnamnet tycks i alla fall ha satt myror i huvudet på en hel del gott folk. En rätt oväntad tolkning lämnades av en herre, som heter Nils Einar i förnamn. Han har i en parentes efter namnen skrivit *Nisse målvakt*.

Härav kan alla

blankettförfattare och även andra draga den lärdomen, att man aldrig kan bli nog tydlig i formuleringen. Ju mer koncentrerad formuleringen är, desto otydligare blir den. Vill Ni undvika missförstånd, så använd därför hellre litet för många ord än för få. Och förtydliga dessutom genom exempel!

Ett slagord

är just en sådan där illfundig koncentration av uttryckssättet, som kan bli farlig, därför att man ofta kan lägga in helt motsatta betydelser däri. Hur många betydelser har t. ex. inte lagts in i slagordet *frihet*?

En gyllene regel

vid alla diskussioner är därför att från början klargöra, vad man menar med varje sak. Mycket av det munväder, som förbrukas vid dylika tillfällen, kunde användas bättre, om vederbörande haft detta klart för sig.

Eftersom ”Brännpunkten”

bl. a. är avsedd att vara en diskussionsklubb för de anställda, så vill vi kraftigt understryka nyssnämnda regel.

Man bör först sopa

rent för egen dörr, och därför skall vi göra ett förtydligande till en passus i föregående nummer. Det gäller arvudet för bidrag till »Brännpunkten». Det sades, att Ni i regel kunde påräkna ett arvode för varje infört bidrag. Detta gäller emellertid endast, om artikeln eller inlägget skrivits *på fritid*. Det är sålunda icke meningen, att tjänstemän och andra, som har tillgång till skrivdon på arbetsplatsen, skall kunna bereda sig en dubbelinkomst genom att på tjänstetid sitta och författa artiklar till »Brännpunkten». Tjänstetiden får gärna användas för sådant arbete, men då kan Ni inte påräkna något arvode. Detta är f. ö. en regel, som tillämpas av alla andra personaltidningar. Den är ju i grund och botten självklar, men som sagt, man kan inte vara nog tydlig. Uppgiften huruvida en artikel är skriven på arbetstid eller fritid får lämnas på heder och samvete. Det kan alltså aldrig bli någon tvekan, eller hur?

Angående storleken

av arvudet så har det undrats en del. Vi har tidigare sagt, att arvudet i någon mån får göras beroende av bidragets art, och det bestämmas av ansv. utgivaren på förslag av Red.

Vår gamle bekantling

från namnpristävlan, han med »Kupongklipparnas tidning» Ni minns, har nu uppgivit namn och adress. Efternamnet är »En slav» och postadressen är Höganäs. Han är anställd i »Sing-singfängelset» och önskar i fortsättningen få »Slavhelvetet» sig tillsänt. Tyvärr kan vi inte efterkomma denna önskan. Dels har vi inte någon tidning med detta namn, dels är adressen ofullständig enligt vad Postkontoret upplyser.

En poet

har uttryckt sitt omdöme om »Brännpunkten» på följande sätt:

»Tidningen den var utmärkt bra,
så den vill vi gärna ha.»

Det var ju rart sagt.

Även en del andra

väl villiga uttalanden om »Brännpunkten» har inkommit, varav ett par återfinnes på sidan 29.

Önskemålet

att antalet nummer måtte ökas från planerade 4 till många flera, vilket framkommit från en del håll, är ju i och för sig glädjande, men kan f. n. icke realiseras. Dels tillåter icke den beslutade kostnadsramen, att antalet nummer ökas, dels skulle det ökade redaktionella arbetet under nuvarande förhållanden helt enkelt inte kunna medhinnas, ty detta kräver mycken möda och omtanke, om resultatet skall bli tillfredsställande. Detta även om bidragen skulle välla in i en bred, jämn ström — vilket återstår att se!

I pristävlan

om »Brännpunktens» omslag hemfördes priset, kr 500:—, av reklamkonstnär Erik Essen, Göteborg, i konkurrens med 26 andra tävlingsförslag. Bland de tävlande märktes glädjande nog en hel del av koncernens anställda.

Skalder

tycks det också finnas rätt gott om inom koncernen att döma av diverse bidrag, som vi redan fått. Bland bidragen finns också ett exempel på s. k. asfaltpoesi. Red. måste emellertid vara mycket kritisk just ifråga om poesi, och det har bara blivit *en* dikt, som klarat sig undan papperskorgen. Den återfinnes på sidan 10, och den tycker vi är bra. Vi skulle vilja lägga alla skalder allvarligt på hjärtat att tänka på *rytmen*. När Red. åtagit sig att rätta språkliga felaktigheter i inkomna bidrag, så gäller detta inte för dikter. De måste vara formellt fullt oklanderliga, annars — ja, Ni förstår.

”Jämmerbladet”

var ett av de namn, som föreslogs på vår tidning. Juryn ansåg det emellertid olämpligt. Tidningen skulle icke vara en klagomur. Detta vill vi här understryka. Inte så att förstå, att klagomål bland koncernens anställda skulle vara otillåtna. Det är bara det, att de i regel inte hör hemma i »Brännpunktens» spalter. Skriv alltså inte till tidningen bara för att tala om, att Ni behöver ett nytt lås i Er köksdörr. Vänd Eder till fastighetsförvaltaren med sådant. Skriv bara om sådant, som Ni tror har ett tämligen allmänt intresse.

Jul- och nyårshälsningar

i sedvanlig, skriftlig form borde slopas mellan Höganäskoncernens anställda, hette det strax före jul i ett meddelande från V.D. (det är uttytt verkställande direktören). Bakgrunden härtill var, att ledande organisationer inom näringslivet hade tillrätt företagen över hela landet att göra detsamma, när det gällde dylika hälsningar emellan de olika företagen. De stereotypa fraserna »Med tack för det gångna årets angenäma affärsförbindelse tillönska vi Eder ett i allo lyckosamt nytt år» o. d. har ju förlorat varje uns av personlig färg och känsla och utgör rätt och slätt ett onödigt extraarbete. Likadant är det för privatmannen, menade nu V. D.

"Har jag glömt någon"

brukade man ängsligt fråga sig, sedan man avverkat sin adresslista över personer, som skulle ha jul- och nyårshälsningar. Nej, det tyckte man inte man hade. Men så kom juldagarna, och med dem en hälsning från någon som man glömt, men som man naturligtvis bort komma ihåg, och så fick man slänga iväg åtminstone ett nyårskort.

Nå, belt befriade

från dessa skyldigheter blir Ni nog aldrig, ty Tant Amalia råar ju inte ens V. D. på. Men det är ju en skön sak att veta, att åtminstone ens arbetskamrater inte tagit illa upp, när jul- och nyårskorten uteblivit. Och vil-

ken värdefull avlastning från näringslivet som firmahälsningarnas slopande bör ha inneburit, behöver inte särskilt ordas om.

Det gick ett rykte

i stan på nyåret, att Höganäsbolaget hade utexperimenterat vita kol, som dom snart skulle släppa ut i marknaden. Saken förefaller mystisk. På gruvavdelningen känner man ingenting till om den. Menar ryktets upphovsman möjligen elektrisk energi? Sådant har ju dock levererats sedan länge från kraftcentraler litet varstans i nordvästra Skåne. »Vita kol» betyder emellertid vattenfall, möjligen el-energi från vattenfall. Kan någon av våra läsare förklara mysteriet?

Annars tillverkas ju en hel del andra vita

produkter inom Höganäskoncernen, om vi nu ett ögonblick skulle dröja vid den saken. I Skromberga tillverkas vita golv- och väggplattor och i Billesholm Glasullit, vitare än snö. I Västervik och Lomma framställas vita slipskivor av elektrokorund, och i de yttersta av dessa dagar gör vår kemiska fabrik i Höganäs ur den svartaste stenkols-tjära det vitaste paraffin. Dessutom värper bolagets höns vita ägg. Så nog kan man med skäl säga, att koncernens produktion är — vittomfattande.

På tal om vita ägg

(obs! ej svarta) vill »Brännpunkten» till sist önska alla sina läsare

Hur säljer man en tegelsten?

I förra numret av »Brännpunkten» lämnades en sammanfattande redogörelse för den del av Höganäs-koncernens verksamhet, som i huvudsak går ut på att tillverka olika produkter. Det var ju icke mer än rättvist, att början gjordes med denna sida av verksamheten, som i runt tal sysselsätter 4000 anställda. Men nu är det på tiden, att också »den stora gruppen kontorsanställda», inom hela koncernen omkring 200 personer, kommer en smula i rampljus. Vad sysslar den med? Största delen arbetar direkt eller indirekt i försäljningens tjänst, och vi skola därför nu något skärskåda försäljningens problem.

Försäljningens problem? Inte har väl försäljningen några problem? Hur säljer man en tegelsten? Den säljer man inte alls! Kunden behöver den helt enkelt och kom-

mer snällt och köper den utan att vi lägger två strån i kors, tegelstenarna lastas på en järnvägsvagn eller i en skuta, och så är den saken klar. Simsalabim.

Ungefär så resonerar den oinvigde. Det är ju tyvärr nästan alltid så här i världen, att den som minst känner till en sak är den som kommer med de mest tvärsäkra påståendena. En person däremot, som kanske hela sitt liv sysslat med en enda liten detalj av det stora mysterium, som tillvaron utgör, han tvingas slutligen att mer eller mindre motvilligt erkänna, att det i grund och botten är mycket litet vi människor begripa. En mycket framstående utländsk vetenskapsman, som för några år sedan var här för att hämta sitt nobelpris i medicin, tillfrågades av en journalist, vilka »vita fläckar» som ännu återstodo utforskade på läkarvetenskapens världskarta.

»... Förbrukarna fordrade nu, att leverantören skulle tala om för dem i detalj, vilket materiel de skulle använda».

Vår ref.: B-342. Varmapparater.
För räkning O/Y Vouksenniska A/B, Helsinki.
anhålla vi om Eder offert å eldfast infodring för
3 st. rekuperativa varmapparater,

i princip utförda enligt bilagd skiss 5612.

Som framgår av ritningen består varmapparaterna av excentriskt anordnat cylindriskt schakt, vari förbränning av masugnsgas sker och vilket sålunda är utsatt för de högsta värmepåkningarna, 1300 å 1350° C samt ett omgivande schakt, vari de varma förbränningsgaserna passera i riktning nedåt.

Det förra schaktet saknar tegelfyllning, varemot det senare är uppfyllt med restegel enligt detalj, invisat å ritningen. Temperaturen i detta schakt avtager nedåt till c:a 600° i schaktets nedersta del.

Den kalla luften som under blästerperioden skall uppvärmas inkommer nedtill i det med restegel försedda schaktet med ett tryck av c:a 1 atö, passerar uppåt genom schaktet och avgår nedtill genom det cylindriska schaktet med en temperatur av c:a 1000° C.

Ni torde i offerten föreslå lämpliga tegelkvaliteter för såväl restegel som inurning. Dessa senare tegel med 100, alt. 125 mm. skikhöjd. Leveransplats cif Åbo.

enligt mellan Sverige och Finland gäl

Han svarade: »Vad vi känner till, det är de 'vita fläckarna', resten är utforskat.»

Vad menas med försäljning?

Om vi nu skola hålla oss till det anförda exemplet med tegelstenen, närmare bestämt ett eldfast tegel, så mena vi på Höganäsbolaget, att i försäljningen i stort sett ingår att exakt fastställa kundens behov, att tillfredsställa detta behov med det härför lämpligaste tegelmaterialet samt slutligen att tillse, att kunden använder teglet på det rätta sättet. Men i försäljningen ligger ändå något mera, vartill vi så småningom återkomma.

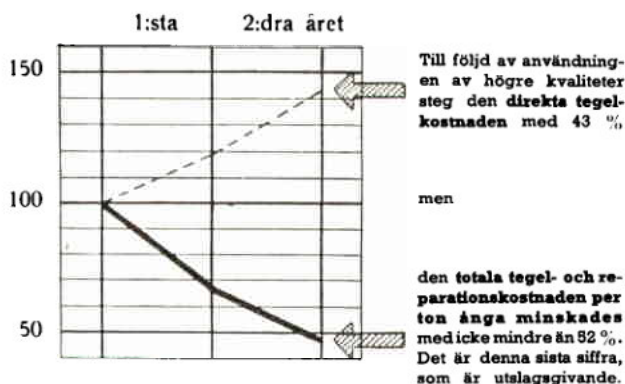
Innan vi gå vidare,

måste vi tala om att det egentligen icke är mer än de sista ungefär femton—tjugo åren, som Höganäsbolaget identifierat sig med denna form av försäljning. Dessförinnan hade bolaget i likhet med många andra industriföretag i huvudsak ordnat sin försäljning och distribution genom förmedling av grosshandelsfirmor och större exporthus. Det ansågs förr ofta som ett industriföretags uppgift att endast producera. Man borde inte splittra sitt arbete genom att även ta hand om den egentliga försäljningsverksamheten och den slutliga distributionen. Den saken skulle handelshusen sköta.

Ända fram till åren efter det förra världskriget hade de tekniska frågorna spelat en ganska liten roll vid försäljningen av Höganäsbolagets produkter. Såväl ombuden som de större förbrukarna ansågos ha tillräcklig kännedom om de olika produkterna. De dåvarande katalogerna lämnade en del av de nödvändigaste upplysningarna, och den mångåriga praktiska erfarenheten hos ombud och förbrukare fick komplettera, vad som inte stod att hämta där.

Tiderna förändrade sig emellertid.

Industriens utveckling hade under åren efter förra världskriget försiggått i en omfattning och med en snabbhet, som hastigt vänt upp och ned på de gamla stadgade förhållandena. Denna utveckling kom på ett genomgripande sätt att beröra Höganäsbolaget bl. a. på grund av dess ställning som

»... har det så småningom blivit möjligt att ge kunderna en långt gående service.» — Diagrammet visar tegel- och reparationskostnaden vid en stor cellulosafabrik, där man på vår rekommendation under loppet av två år efterhand övergick till rationell tegelinmurning med SICTO närmast rosten, KRONA i hängvalv etc.

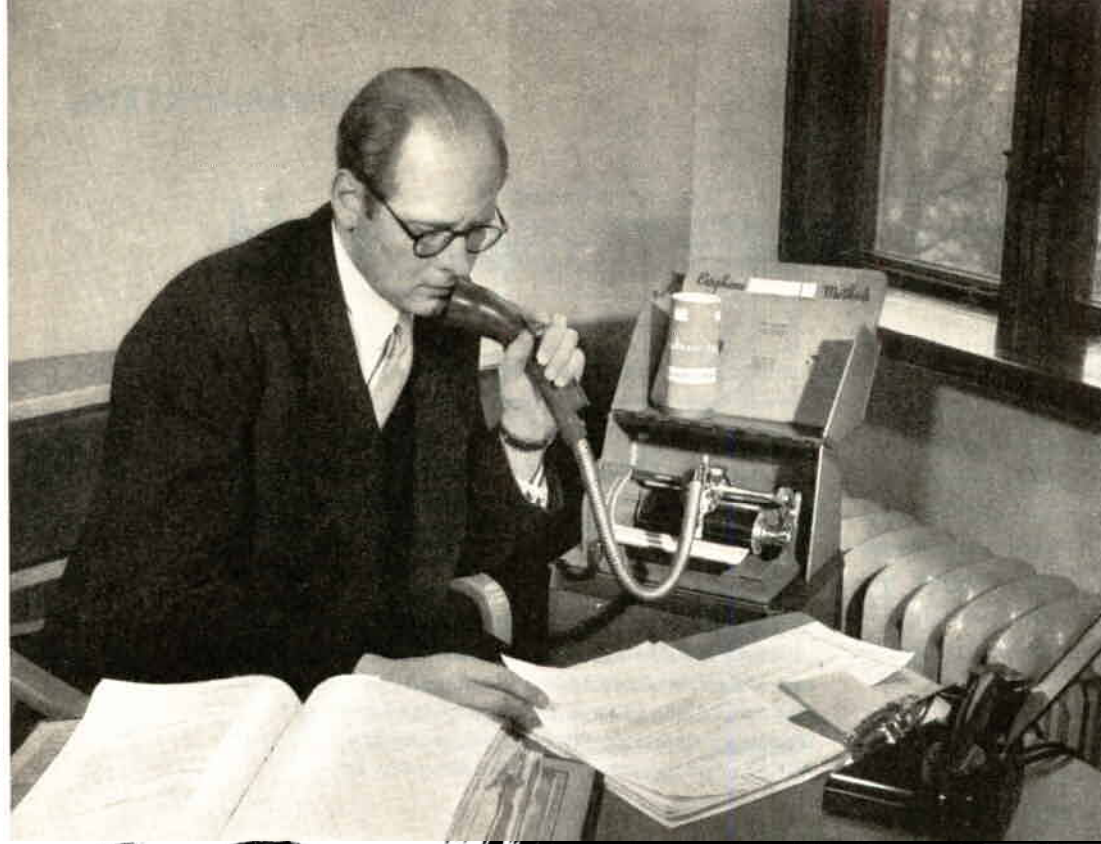
leverantör till de flesta övriga industrier.

Om vi nu fortfarande hålla oss till det eldfasta området, som är det för bolaget viktigaste, så hade man inom stålindustrien, cellulosaindustrien, cementindustrien etc. mer och mer övergått till stora enheter resp. intensivare drift med ofta återkommande forcering. En ostörd drift hade även kommit att spela en helt annan roll än förr. Vid en av Sveriges största sulfittfabriker lär man vid ett tillfälle ha förlorat 10.000 kronor per dag på grund av ogynnsamma omständigheter, då deras två stora ångpannor samtidigt måste ställas ur drift.

Med de modernare driftsmetodernas införande

hos kundkretsen ställdes betydligt strängare krav på det eldfasta ugnsmaterialet än tidigare, vilka måste tillgodoses med delvis helt nya kvaliteter. Förbrukarnas ingenjörer, smält- och maskinmästare, som tidigare varit vana att avgöra, när och hur inköpen skulle ske, fordrade nu, att leverantören skulle tala om för dem i detalj, vilket material de skulle använda för att nå det bästa och mest ekonomiska resultatet. Försäljningen av eldfast tegel hade fått en helt ny prägel. Det var inte längre så lätt att sälja en tegelsten.

Ifråga om bolagets övriga produkter låg saken till på ungefär samma sätt. De rent tekniska frågorna kommo även här att träda mera i förgrunden.

(Obs! Korgen innehåller inte det Ni först trodde, utan Ediphone-rullar.)

Korrespondent P G Albrechtsson, Exportavdelningen, dikterar en offert, som tas upp av Ediphone-apparatens rulle. Denna skickas till . . .

Så framträdde för Höganäsbolaget

behovet av en på bred bas lagd teknisk service (kundtjänst). Innan en verklig service kunde börja lämnas, gällde det emellertid att studera, hur materialen förhöllo sig i praktisk drift. Detta visade sig vara en ingalunda lätt uppgift. Bortsett från mångfalden av produkter, som undersökningarna skulle omfatta, voro driftsförhållandena mycket växlande och antalet omständigheter, som inverkade på materialets hållbarhet, synnerligen stort.

Som resultat av alla studier, förarbeten etc. har det emellertid så småningom blivit möjligt att ge kunderna en mycket långt gående service. Denna är dels av rådgivande art och såsom sådan uppdelad på flera avdelningar med en för eldfast, en för syrafast, en för byggnadsteknisk och en för isoleringsteknisk service, dels finnes en entreprenadavdelning, som utför eldfasta inmurningar. Nyligen har bildats ett särskilt dotterbolag, AB Höganäsarbeten, för olika slags entreprenader, såsom antytts i föregående nummer.

I anslutning till

ovan skildrade omläggning till en mera tekniskt inriktad försäljning har en omgestaltning av själva försäljningsorganisationen ägt rum.

Då flera av Höganäsbolagets produkter äro tunga och billiga, komma transportfrågorna både ur distributions- och pris-synpunkt i förgrunden. Det har därför visat sig fördelaktigt att indela Höganäsbolagets offertavdelningar i första hand efter marknader, med en för Sverige och en annan för export. Arbetet på dessa avdelningar utgöres i huvudsak av offertgivning per brev, telefon eller genom personliga besök, givetvis i intimt samarbete med resp. serviceavdelningar, som ofta tillhandahålla underlaget för offerterna.

För en mera rationell bearbetning

av marknaderna visade sig en livligare personlig kontakt än tidigare erforderlig, ej endast för den tekniska servicen utan även för det rent affärsmässiga arbetet. Särskilt kvalificerade personer frigjordes för det omfattande researbetet samtidigt som kontoret rationaliserades på olika sätt, bl. a. genom att arbetet uppdelades på olika personer efter funktioner.

Överhuvudtaget reses mycket från Höganäsbolaget. Detta är givetvis det bästa sättet att åstadkomma och vidmakthålla känningen med kundkretsen, och den användes så långt möjligt är. Om detta researbete av en eller annan anledning måst inskränkas, så har detta ofelbart haft en

oförmånlig återverkan på marknaden. Även till icke svenskspråkiga marknader restes mycket före det nuvarande kriget. Dylika resor äro av ett värde även ur den synpunkten, att de befästa goda och levande kunskaper i utländska språk, vilka ju äro nödvändiga för en rationellt skött korrespondens och reklam.

Den viktigaste ändringen i den yttre försäljningsorganisationen var övergången i stor utsträckning till direkt försäljning till större industrier, både i Sverige och utomlands, då för denna försäljning den tekniska bearbetningen och bolagets service ofta var utslagsgivande.

Den lokala distributionen

bygger däremot liksom tidigare på ett stort antal platsfirmor, och nätet av sådana inom- och utomlands består av tillsammans bortåt 2.000 stycken. Denna distribution sammanhålles antingen av grosshandelsfirmor, tekniska specialfirmor eller av bolaget självt och dess dotterbolag, av vilka sistnämnda en del, såsom skildrats i föregående nummer, äro rena försäljningsbolag.

Till marknader på andra sidan haven

hade bolaget före det nuvarande kriget börjat avsätta bl. a. eldfasta specialprodukter, som betinga ett tillräckligt högt pris för att

kunna bära frakterna. Naturligtvis har kriget lagt en kraftig hämsko på denna utveckling, men tack vare lejdboatrafiken har även under kriget en del export av dylika produkter kunnat upprätthållas till vissa avlägsna länder.

För denna exportförsäljning har det även gällt att skapa lämpliga försäljningsorgan, och då utvecklingen på de översjöiska marknaderna i huvudsak gått efter samma linjer som på hemmamarknaderna, har det även här varit nödvändigt att komma i kontakt med tekniskt betonade firmor. Såväl de svenska exportfirmorna som de utländska importhusen i traditionell bemärkelse ha därvidlag fått ge vika för rena branschfirmor som platsagenter, där inte rent av direkt förbindelse med de större kunderna upprättats. Hur detta kunnat organiseras även på de mest avlägsna marknader, dit vi icke själva kunnat resa, är ett intressant kapitel, som vi emellertid här icke kunna ingå närmare på.

Till försäljningen hör reklamen.

Vad menas med reklam? Om vi gå till ordets ursprung, det latinska ordet *reclamare*, så betyder detta »upprepade gånger ropa». Detta väcker till liv föreställningar om marknadsutropare o. d., som skrika sig hessa inför den många gånger likgiltiga hopen människor där framför. Ordet reklam

... skrivcentralen, där Fröken Geinyel Engberg skriver ut diktatet på elektrisk skrivmaskin.

är därför en synnerligen olämplig benämning på den moderna industrireklamen, men tyvärr finnes knappast något bättre ord att tillgå. Ett ord som ofta nyttjas i detta sammanhang är *information*, men icke heller detta täcker fullt innebörden. Om man använder flera ord, så går det lättare att klargöra, vad industrireklamen innebär. Den är ett till ett flertal personer riktat meddelande avsett att påverka ifrågavarande personer i viss riktning, och den syftar direkt eller indirekt till försäljning. Såväl med hänsyn till reklamens mål som medel kan man tala om ett flertal olika slags reklam, såsom värvande reklam, servicereklam, goodwill-reklam, tidningsreklam, trycksaksreklam etc.

I och med service-idéns genombrott

inom Höganäsbolagets försäljning har även reklamen lagts om på service-bas. I huvudsak arbetar denna reklam med *trycksaker*, som stundom kunna få formen av omfattande handböcker på hundratals sidor, där problemen få en grundlig och allsidig behandling, stundom utgöras av flygblad för att väcka intresset för någon produkt, visa på nya användningsområden för någon av bolagets artiklar e. d. Flera av trycksakerna äro mycket specialbetonade. Så finnas exempelvis trycksaker, som utslutande behandla eldfast material för sockerindustriens behov osv.

Men reklamen tar även andra reklammedel i sin tjänst. *Annonseringen*, särskilt i fackpressen men även i dagspressen, är för vissa artiklar av stor vikt. På senare år har *filmen* fått ökad betydelse som reklammedel. *Utställningar* är ett annat sådant. Genom *föredrag* på t. ex. fackingenjörers årsmöten kunna samtidigt större grupper av personer med likartade intressen direkt påverkas i försäljningssyfte, medan föredrag på tekniska läroanstalter avse en indirekt påverkan av den uppväxande ungdomen — de blivande kunderna. *Fabrikvisningar* syfta till att göra den besökande förtrogen med bolagets fabrikation och produkter.

Att en rationell reklam för Höganäsbolagets vidkommande bjuder på en mångfald ofta svårlösta problem är självfallet.

När det t. ex. gäller reklam på utländska marknader, har man ibland ett dussintal olika språk att röra sig med och ett ordförråd, som icke återfinnes i något lexikon! — — —

Inkommande order

passera i stort sett först en kreditkontroll, varefter de gå till planeringsavdelningen. Denna avdelning har bl. a. till uppgift att planera tillverkningen med hänsyn till befintliga lager, orderingång och marknadsutsikter. Sedan de inkommande ordena avförts på lagerkort etc., gå de till den egentliga orderavdelningen. Här utskrivs orderlistor till de olika tillverkningsavdelningarna, härifrån skötas expeditionerna, och här utskrivs slutligen fakturorna på kunderna. För att ge en föreställning rörande omfattningen av dessa arbeten kunna vi nämna, att årligen ca 40.000 fakturor utsändas från denna avdelning.

För att göra kontorsarbetet så effektivt som möjligt ha tids- och arbetsbesparande kontorsmaskiner och övrig modern utrustning i stor utsträckning blivit införda. Genomgående användas exempelvis för korrespondensen dikteringsmaskiner, varvid diktaten utskrivs i en särskild skrivcentral.

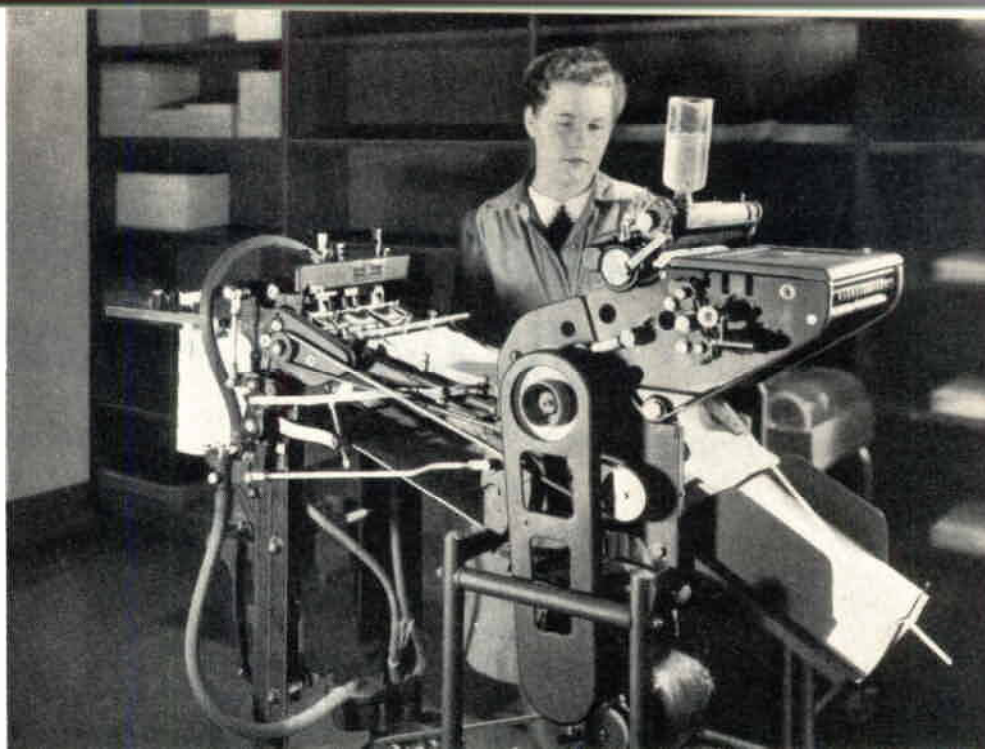
Vad syftar försäljningen till?

Till att tjäna pengar förstås! Ja, nog kan det vid ett ytligt betraktelsesätt se ut, som om detta vore målet. Men med den vana, som vi nu hålla på att tillägna oss att tränga litet djupare in i tingen, så få vi ej längre nöja oss med ytliga betraktelsesätt.

Varje affär förutsätter ju två parter, en köpare och en säljare. Är affären som den skall vara, så skola prestation och motprestation i princip väga lika. Härav framgår, att det lika mycket är i köparens intresse, att affären kommer till stånd som i säljarens. Affären gick sålunda icke enbart ut på att säljaren skulle tjäna pengar!

Nej, det djupare syftet med försäljningen ligger icke i att tjäna i betydelsen tjäna pengar utan i att tjäna i betydelsen *göra nytta*, ömsesidig nytta. Om vi nu

På denna tryckerimaskin, som här skötes av Fröken Gunvor Persson, tryckas brevpapper, formulär, blanketter, adresslappar etc., för hela koncernen. Även reklamtrycksaker kunna framställas med denna maskin.

återknyta resonemanget till tegelstenen i början av denna uppsats, så börjar den fullgöra sin nytta först i det ögonblick den är inmurad i ugnen och denna ugn kommit i drift. Huruvida nu stenen skall kunna utöva den avsedda nyttan beror dels på stenen såsom sådan, dvs. de egenskaper den fått i *tillverkningen*, dels på *kvalitetspalet* och dels på stenens *behandling* under *transporten* och sedermera under *driften*. En del andra omständigheter att förtiga. Vi förstå sålunda, att en hel rad personer ha ett ansvar för den lyckliga utgången, ja, om vi tränga riktigt djupt in i problemet, så skola vi finna, att vi allihop, direkt eller indirekt, ha vår del i detta ansvar.

De anställda i ett storföretag

bruka ofta liknas vid kuggarna i ett maskineri. Man vill därmed betona, hur viktig varje enskild individ är i förhållande till det hela. Liknelsen är emellertid på ett sätt missvisande. Den leder nämligen så lätt tanken till en själlös mekanism, där den enskilde likt en kugge bara följer med runt, runt ideligen utan att egentligen kunna aktivt ingripa.

Låt oss hellre begagna en annan också ofta använd liknelse nämligen de levande cellerna i en organism, ty det är just vad de anställda äro — eller borde vara. Ingen må endast gå runt, runt av bara farten. Just ett *levande* intresse för den dagliga gär-

ningen är av väsentlig betydelse för det hela väl - och därmed för den enskildes sedan må denna gärning bestå i att bryta eldfast lera, passa en tegelpress, besöka en kund, skriva en faktura eller vakta en järnvägsövergång.

Naja, men inte har väl i alla fall vakten vid järnvägsövergången någonting med försäljningen att göra. Låt oss då till slut begrundna följande sanna berättelse ur livet:

En person, som för någon tid sedan besökte bolagets anläggningar i Höganäs, nedskrev efteråt sina intryck och yttrade därvid bl. a.:

»Bäst kanske Höganäsandan illustrerades under ett samtal med en gammal portvakt. Medan vi väntade på att Bruksgatan skulle bli klar för ett tåg och den mustaschprydda gamle hedersmannen hejdade annan trafik med en röd flagga, interpellade vi honom om vad det kunde vara för grejor man transporterade på så sätt. Varpå svaret kom: Det är svårt att säga, för *vi* gör allt möjligt i Höganäs!

De tjänstvilliga upplysningarna, antingen de nu lämnades av en portvakt eller en högre cheftjänsteman - alla hade de detta 'Vi gör' som mer värtaligt än långa haranger vittnade om solidariteten med företaget. Och det är förvisso ett företag som betyder något. Inte bara de direkt anställda utan varje svensk har en viss anledning att stolt säga 'vi' i det sammanhanget.»

Ett tegel blir till

Av

Evald Johansson, Bjuv.

*Djupt ned i vår jord jag en gång blev
placerad,
när tiden var ung, av en danande makt.
Så blev jag helt plötsligt brutalt enleverad
upp genom en brunn, som man kallar för
schakt.*

*Jag hann nätt och jämnt se en skymt av
naturen.
Bevare mig väl vilket jäkt, vilket bråk!
Hann inte att blinka förrän jag blev buren
in i en fabrik på ett skramlande åk.*

*Tvi vale! Ett sän't infernaliskt oväsen
jag hörde väl aldrig ens då jag var barn.
Man får nog på livet ej vara för kräsen.
Pladask! Aj, där föll jag visst rätt i en
kvarn.*

*Med brända kolleger jag males och blandas
och knådas och klipptes i lämpligt format.
Jag pressas så hårt att jag knappast kan
andas
och känner mig faktiskt tillplattad och flat.*

*Men kanske jag hamnar i slagarens degel.
Där formligen klubbas jag ner utan knol.
Och om jag har tur tar jag släktnamnet
»Tegel»;
i annat fall får jag väl öknamnet »Skrot».*

*I skärselden väntar en sista förvandling.
Jag rodnar av ilska och ser bara rött.
Ty här blir jag utsatt för kolgassbehandling.
Vad brännande kval när ett tegel blir fött!*

*Fast svedan och värken nog ännu jag
känner
befinner jag mig ändå relativt väl.
Och det är ej utan att stoltheten spänner
och vidgar min nybakta tegelstenssjäl.*

*Snart lämnar jag staplar och lagerlokaler
för att söka plats i nå'n murkonstruktion.
Och tack vare medfödda initialer
behöver jag ingen rekommendation.*

Svårt att bestämma

På sin tid fanns i Hyllinge en murare som var mycket snarfyndig.

En dag var han sysselsatt med reparationsarbete i en förmansbostad och skulle just gå, då förmannen kom hem. Följande samtal utspann sig:

Förmannen: — Nå, Ola Karlsson, skulle det smaka med en sup idag?

Muraren: — Tackar som frågar.

Förmannen: — Skall det vara brännvin, brännvin på bär, cognac eller punsch?

Muraren (som gärna ville ha alla): — Det är svårt att bestämma, innan man smakat.

Förmannen slår upp en av varje sort, vilka muraren tar, varefter han utbrister:

— Ja, nu tror jag, att jag bestämmer mig för brännvinet.

Gjorde sina runder

I Hyllinge fanns även på sin tid en nattvakt, som ej heller hade svårt att finna ord.

Vid sina natttronder skulle han bl. a. upp för en trätrappa till andra våningen för att draga nattvaktens med en där befintlig nyckel.

En natt bar det sig ej bättre än han råkade halka och med ett väldigt dån rutscha ut för trappan, så att husets folk vaknade.

Tillfrågad vad som stod på svarade han:
— Herr ingenjör, bli inte rädd, det är bara nattvakten, som gör sina runder.

ETT BIDRAG TILL DISKUSSIONEN OM ARBETSSTUDIEPROBLEMET

av Dir. P. Eg. Gummeson

Under senare delen av år 1943 publicerades i »Industri-Ekonomi» en artikelserie, »Irritation och agitation kring arbetsstudierna», författad av civilingenjör Sven Engलगren å Arbetsledareinstitutet.

Till detta ämne har jag bidragit med ett inlägg, vilket jag med hänsyn till problemets stora betydelse har ansett böra komma »Brännpunktens» läsare till del.

Ingenjör Engलगrens uppsatser angående arbetsstudierna äro värda största beaktande. De äro dessutom så uttömmande, att jag egentligen ej har några nya synpunkter att komma med. Jag är emellertid fullt medveten om den oerhörda betydelse arbetsstudierna hava för vår industri och förhållandet mellan ledning och arbetare och vill därför ej undandraga mig ett uttalande, även om detta sannolikt ej kommer att bidra till att ytterligare belysa ämnet.

Vad »företagsledningens inställning» till arbetsstudierna beträffar,

så kan jag ej fatta, att det överhuvudtaget finnes företagsledare i dag, som anse sig kunna avvara den hjälp en arbetsstudieavdelning innebär och den känsla av trygghet, som den skänker. Lika litet som en modernt arbetande industri kan avvara ett forsknings- och kontroll-laboratorium för fortlöpande utveckling, provning och kontroll av råmaterial, halvfabrikat och färdigprodukter, lika litet kan den avvara arbetsstudierna som ett hjälpmedel till utveckling, provning och kontroll av arbetsmetoderna och därmed förenade kostnader. Finnes denna uppfattning hos företagsledningen, måste den också vidtaga sådana åtgärder, som äro självklara och kunna krävas för att säkra arbetsstudiernas framgång. Vilka äro då dessa åtgärder? Ja, för det första skola de huvudavtal, innehållande timlöner,

riktpunkter, allmänna bestämmelser osv., som ligga till grund för förhållandet arbetsgivaren—arbetarna, vara klara och enkla samt ej i sig innesluta anledningar till miss-tolkningar och missförstånd. De arbetsstudieingenjörer resp. -män, som anställas, skola vara fullgoda och lämpliga samt bi-bringas en god utbildning, fackkunskap är visserligen bra och ett stort plus men ej nödvändig (jag återkommer senare därtill). Äldre och yngre driftsingenjörer, verk-mästare och förmän skola informeras om ledningens önskan vad angår arbetsstudier-nas användande samt obönhörligen åläggas ett lojalt samarbete med arbetsstudie-männen. Ett tredskande från deras sida, vilka äro ledningens förtroendemän och som i första hand skola åtnjuta den hjälp arbetsstudierna innebär, får och kan ej tole-reras. Gentemot arbetarna bör från led-ningens sida allt göras och ingenting urakt-lätas för att få dessa att förstå, vart led-ningen vill, och därvid finnes givetvis en-dast entydiga mål, nämligen rationellast möjliga drift, ärliga och riktiga syften samt full rättvisa. Finnes hos arbetarna över-huvudtaget förtroende till företagsledningen, så föreligger säkerligen ej heller någon svår-ighet att få arbetarna positivt inställda till arbetsstudierna, ty dessa, riktigt skötta, är en lika stor hjälp för arbetarna som för ledningen, och till slut föreligger ju möj-ligheten för arbetaren att uppnå god lön, trivsel i arbetet och säker utkomst endast om företaget är rationellt drivet och kan producera effektivt, billigt och bra. Som medel att påverka arbetarens inställning bör ledningen tillgripa upplysning i alla dess former, föredrag, diskussioner, skrift-liga meddelanden, demonstration av vissa viktigare satta ackord och resultaten därav under inlärnings-tiden osv. Dylika med-delanden böra lämnas såväl de direkt be-rörda arbetarna som deras organisation.

**Förhandlingarna angående ackord,
som arbetsstuderats,**

böra i första hand skötas av vederbörande driftsingenjör i närvaro av arbetsstudiemännen. Eventuell avdelningschef eller företagsledare bör ej ingripa i förhandlingen, förrän denna låst sig. Om sådan inkopplas, bör han emellertid bedöma läget fullt objektivt och rättvist och stötta den part, som har rätten på sin sida, vare sig det är arbetsledningen eller arbetarna, och hans insats bör vara mera att söka finna en lösning på ännu oprövade linjer än att kompromissa.

**»Arbetsledningen», driftsingenjörerna
och förmännen, måste som förut sagts
lojalt samarbeta med arbetsstudie-
avdelningen,**

all diskussion med arbetarna angående arbetsstudiemännen och deras kompetens är lika disciplinupplösande som om företagsledningen skulle föra liknande samtal med arbetarna angående driftsledningens kompetens. Den ingenjör eller förman, som gör sig skyldig till sådant, saboterar på det grövsta sin företagslednings önskan och måste stämplas. Därmed är ingalunda sagt, att arbetsstudiemannen, även en mycket duglig sådan, är tabu för kritik, men sådan bör och skall i första hand framföras till honom själv, och om ej förståelse därvid kan vinnas, direkt till företagsledningen. Arbetsledningen får ej i och med att arbetsstudieavdelning inkopplas känna sig befriad från ansvaret för arbetet och ackordsättningen, arbetsstudierna äro ju i själva verket endast avsedda som arbetsledningens hjälpmedel. Därav följer också, att driftsingenjörer och förmän under såväl själva studierna som vid uträkningen och förhandlingarna på allt sätt skola intressera sig för operationen samt stödja och hjälpa arbetsstudiemannen med sin större yrkes- och personalkännedom. När överenskommelse om ackord träffats får ej heller arbetsledningen slå sig till ro. Den bör då på allt sätt hjälpa, handleda och undervisa arbetaren eller arbetslaget, så att dessa snabbt få ut sin valuta av den träffade överenskommelsen. Driftsingenjören och förmannen mer än någon annan böra vara besjälade

av önskan till ett gott resultat, ty det är de, som i första hand få njuta frukterna därav.

Orsakerna till arbetarsidans misstro.

Vare sig det är ett resultat av gamla företagsledares synder, en specifik arbetarmentalitet eller frukten av en upprepad agitation, så ha vi från »arbetarnas sida» att räkna med ett ständigt närvarande, starkt rotat misstroende mot alla förslag och åtgärder, som komma från ledningen. Denna misstro jämte brist på upplysning och en viss tröghet är bakgrunden till den paradoxen, att varje svensk arbetare, som berömmar sig av en ojämförlig framstegsvänlighet på det politiska området, är urkonservativ på arbetsplatsen och vid förhandlingsbordet. Detta är den ena bakgrunden till den irritation, som kan uppstå mellan arbetsstudiemannen och arbetare. Men denna orsak ligger fortfarande så att säga på det hederliga planet, arbetaren är rädd att bli för bakom ljuset och att förlora något, vad kan han oftast ej göra klart för sig. Han resonerar som så, man vet vad man har men ej vad man får, och försöker därför spjärna emot detta nya. Den målsättning från ledningens sida, avseende arbetsstudierna, som jag tidigare förutsatt, rationell drift, ärliga syften och full rättvisa, ständigt och påtagligt demonstrerat, måste dock till slut bryta arbetarnas misstroende och ovillighet till nyheter. Upplysning i form av föredrag, skriftliga notiser och demonstration av grafiska framställningar, belysande utvecklingen av ackordsförtjänster och lönelägen, äro säkerligen verksamma hjälpmedel i samma syfte, och jag kan knappast tänka mig den arbetarkår, som ej till slut fattar förtroende till sin ledning, när den gång på gång finner, att densamma haft rätt i sina påståenden. Om så detta förtroende blivit väckt och fast rotat, då måste också arbetsstudiemetoden vid ackordssättning bli samma källa till trygghetskänsla för arbetarna, som den är för företagsledningen. De kunna lika litet som arbetsledningen i längden vara tillfredsställda med det efter en mer eller mindre säker ingenjör resp. förmans känsla på en höft satta ackordet, där tim- och dagslånga subjektiva diskussioner om

Arbetsstudiemännen uttagas bland särskilt kvalificerade arbetare och underkastas — i likhet med nyanställda — ingående psykologisk-psykotekniska prov.

vad som är riktigt och vad som kan presteras många gånger ytterligare skärpa ett spånt förhållande, och där till slut en långvarig prestige-kamp kan bli slutfacit. Ja, frågan är väl, om inte den ovan konstaterade misstron från arbetarnas sida i själva verket har vuxit fram ur denna gamla, kalla den handmetod för sättandet av ackord. Ett felsatt ackord, vare sig för högt eller för lågt satt, är därjämte den innersta orsaken och impulsen till de motsättningar mellan arbetare och arbetsbefäl, som uppstå, när arbetaren håller nere sin prestation för att begränsa förtjänsten eller befälet utövar kitslig tillsyn eller hård press för att driva upp densamma.

För den händelse ej redan i avtalet finnes preciserat, vad timförtjänsten skall vara å ackorden, är överenskommelse därom det första moment, som skall diskuteras vid ackordsförhandlingen, och därefter den prestation, som skall ligga till grund för ackordet.

Efterjustering av fel.

Trots skickliga arbetsstudiemän och trots all omsorg vid studiernas utförande kan givetvis fel uppstå, som göra att den avsedda förtjänsten överskrider eller ej uppnås. Är detta fel obetydligt, borde ej efter-

justering ifrågasättas från någondera parten, ty all ackordsättning är ju dock beroende på en sådan mängd subjektiva faktorer, att den aldrig kan bli absolut; är däremot felet större bör givetvis efterjustering vara möjlig. Arbetaren kräver med säkerhet justering uppåt, om ackordet blivit för lågt satt, och bör då ej heller motsätta sig en justering nedåt, om den avsedda och överenskomna timförtjänsten väsentligt överskrider. Rätten till efterjustering får ej vara ensidig.

Om sabotörer.

Vad jag ovan sagt gäller den ärlige arbetaren, men tyvärr måste man konstatera, att det på varje arbetsplats finnas flera eller färre individer, som av okynne eller vad värre är rena ohederligheten försöka hindra varje ärligt försök från ledningens sida till rättvis ackordsättning. Jag stryker helt under ingenjör Engelgrens beteckning av dessa, de äro sabotörer, och om dem kan jag fatta mig kort. Äro de hederliga arbetarna och deras organisationer övertygade om företagsledningens ärliga vilja, böra de också på allt sätt biträda denna med att stävja okynnet, där detta är tillfinnandes, eller snarast möjligt förpassa den oförbätterlige sabotören från arbetsplatsen.

»Arbetsstudiemannens uppgift» är i själva verket mycket delikat.

Han är visserligen företagets tjänsteman och såsom sådan dess förtroendeman, han skall vara besjälad av en ständig önskan att åstadkomma bättre och billigare arbetsmetoder och främja utvecklingen. I denna sin strävan går han hand i hand med övriga anställda, men han får aldrig hemfalla åt en ensidig inställning som pådrivare. Jag har tidigare jämfört arbetsstudieavdelningen med forsknings- och kontroll-laboratoriet. Liksom de i detta sysselsatta vetenskapsmännen skall arbetsstudiemannen alltid söka sanningen, och då han funnit denna får han inte dagtinga utan förfäktat sin ståndpunkt gentemot såväl ledning som arbetare — i analysatstenen får inte finnas fel eller fusk. Man får emellertid aldrig förglömma, att arbetsstudiemannen till skillnad från laboratoriemannen arbetar med levande objekt och ej med döda ämnen. De resultat han kommer fram till bli därför ej heller så entydiga eller odiskutabla, därför är hans arbete och hans ställning så oändligt mycket svårare och ställer krav på personliga egenskaper av samma slag, som man vill finna hos den gode arbetsledaren. Då personliga egenskaper

aldrig kunna förvärfvas, endast utvecklas, måste sålunda en god arbetsstudieman framförallt hava medfödda anlag. Den utbildning han får skall syfta att bibringa honom det rutinmässiga kunnande, som kräves för att utföra ett arbetsstudium, men ännu mera till att utveckla de personliga anlag och egenskaper, som krävas för att umgås med arbetarna och övriga medmänniskor, m.a.o. »kunna konsten att handskas med folk». Märk väl, att jag använt uttrycket »konsten» att handskas med folk, ty det är en konst och därmed understrykes ytterligare, att det i första hand är medfödda anlag, som göra sig gällande. Att definiera detta begrepp är lika svårt som uppgiften själv. Begreppet är ej heller entydigt utan i högsta grad individuellt. Den ena personen vinner framgång medelst uppträdande och åtgärder, som skulle vara fullständigt omöjliga för andra. Den verkliga ledaren-arbetsstudiemannen kan mycket väl uppträda som en snobb i arbetet utan att väcka åtlöje, medan den som saknar förutsättningar gör sig omöjlig, vilka medel han än använder sig av; i förmågan att »vinna människor» ligger dock en stor del av hemligheten förborgad. En amerikansk författare, Dale Carnegie, har behandlat detta problem, och jag skall tillåta mig att

Arbetsstudieman Morau
arbetsstuderar tegellast-
ning . . .

delvis citera honom i nedanstående råd, som jag anser innehålla en del värdefulla sanningar för den, som vill vinnlägga sig om att vinna människor.

»Intressera Er uppriktigt för andra.

Ni kan vinna kontakt med flera människor på två månader genom att ägna dem intresse än Ni kan få på två år genom att försöka intressera dem för Er, och den vars enda strävan är att imponera på andra eller söka uppmärksamhet vinner sällan kontakt med någon, äro båda påståenden, vars sanning är svår att bestrida. Intressera Er också uppriktigt för de förslag, som tilläventyrs komma från den enkle mannen, offra tid och diskutera dem ingående istället för att avfärda dem med en axelryckning, de innehålla i många fall ett korn av värde och äro alltid en frukt och ett bevis på arbetarens intresse. De ha trots ofullkomlighet säkert kostat honom mycket tankearbete och äro därför värda samma uppmärksamhet som de idéer, som kläckts fram i mera vältrimmade hjärnor.

Lär Eder människors namn.

Glöm aldrig, att för de allra flesta människor är deras namn det viktigaste ordet i språket, det som de först ha lärt och oftast hört, det är en del av henne själv och en symbol för henne. Ingen tycker om att höra sitt namn fel uttalat eller se det fel stavat, men de flesta känna sig smickrade, om någon visar sig ha lagt deras namn på minnet, det är förresten endast en enkel artighet, som man gentemot sig själv anser självklar. Många människor påstå, att de omöjligen kunna lägga en mängd namn på minnet, deras tid medger icke detta, men detta är den obotfärdiges förhinder och bevisar nonchalans. Den som är säljare erkänner säkert riktigheten i ovanstående, och han om någon bör äga förmågan att vinna medmänniskorna.

Lär Eder lyssnandets konst.

Det uppmärksamma lyssnandet är den största komplimangen man kan ge en talande, det bevisar intresse för honom och hans problem. Det klokaste är alltid att uppmärksamt och artigt lyssna på en person, som framför några klagomål utan att

avbryta honom, framförallt bör man ej själv bliva upphetsad. Enbart det faktum att vederbörande får tala och att någon uppmärksamt lyssnar på honom har ofta en mycket lugnande inverkan, och att någon lyssnar med sympati skänker honom den känsla att betyda något, som de flesta människor eftersträva. Han blir snart benägen att göra upp tvisten i godo.

Stärk gärna människors självkänsla

och gör det uppriktigt men såra aldrig andra människors känsla. Bibringa dem i stället en känsla av, att de betyda något, ty detta är en djup drift i den mänskliga naturen. Tveka icke att säga några erkännssamma ord, när Ni har tillfälle därtill. Ni behöver ej därför hemfalla åt tarvligt och ouppriktigt smicker.

Visa någon gång ett leende.

Ett igenkännande leende säger mycket mera än ord och kostar varken tid eller ansträngning. Det är ett uttryck för en livsbejakande sinnesstämning, som på arbetsplatsen ej kan överskattas. Ett gammalt ordspråk säger: Man gör bäst vad man gör med glädje. Hårt och pliktstroget arbete är icke den allena saliggörande vägen till framgång, utan idealet är att hava nöje av sitt arbete. Jag råder för all del ingen att gå omkring med ett mekaniskt och konstlat leende på läpparna, det lurar ingen. Det icke uppriktiga leendet märkes snart och skapar motsatsen till vad som avsetts, det skapar nedstämdhet. Blott det leende, som kommer inifrån, värmer andra och är av värde.»

Gentemot arbetarna

skall alltid arbetsstudiemannen iakttaga ett korrekt uppträdande, personligen får han icke vidtaga bestraffningar eller giva tillrättavisningar, det är arbetsbefälets uppgift. Märker han, att arbetarna tredskas, skall han omedelbart avbryta studiet och därom underrätta befälet, som har att vidtaga alla därmed förenade åtgärder. Samtal med arbetarna skola vara lugna och sakliga, han får icke uttrycka sig ironiskt eller med sarkasmer, sådant fastnar i minnet och föder olust hos arbetaren.

Arbetsstudiemannen skall hålla intim kontakt med arbetsledningen.

Innan studierna igångsätts bör i driftsingenjörens och förmannens närvaro alla tekniska premisser genomgå, verktyg och arbetsmetoder diskuteras. Vederbörande arbetares åsikter böra därvid gärna inhämtas, han blir på så sätt medagerande och kan ofta ge mycket värdefulla tips. Att utföra arbetsstudium för ackordsättning på en arbetsmetod, som ej i och för sig är riktig eller fullkomnad, innebär ett fördröjande och försvårande av den verkliga rationaliseringen, det kan verka konserverande på efterblivenheten. Offra därför mycken tid på det egentliga studiet av arbetsmetod, verktyg och maskiner samt inte minst organisationen, antal man i laget osv.

Där tvivel angående riktigheten av ett utfört studium föreligger och där arbetets art är sådan, att man med svårighet kan överblicka det eller få fram alla moment, exempelvis arbete som starkt varierar till sin typ från dag till dag eller från plats till plats, gruvarbete är ett typiskt sådant, bör provarbete med arbetsstudiemann-förman eller med särskilda förtroendearbetare föregå förhandlingarna. Detta att arbetsstudiemännen själva visat sig kunna utföra den begärda prestationen har en underbar förmåga att förkorta diskussionen.

Arbetsstudieavdelningens uppgift under förhandlingen

är att lämna såväl arbetsledning som arbetare alla upplysningar, som kunna medverka till klarläggande och överenskomelse. Sedan sådan träffats, bör avdelningen själv följa förtjänstutvecklingen under inlärnings tiden samt genom fortlöpande rapporter giva såväl arbetsledning som arbetare information därom. Skulle därvid övertygelse vinnas, att fel blivit begånget, så att förtjänsten ej blir den avsedda, skall arbetsstudieavdelningen utan påkallande göra kompletterande studier och i samråd med arbetsledningen självant föreslå höjning, om så erfordras, samt påkalla sänkning, där förtjänsten blivit för hög. Att vänta med justering av ett för lågt satt ackord, tills arbetarna kräva sådan, väcker endast misstämning.

I anslutning till dir. G:s artikel om arbetsstudieproblemet följer här nedan de 3 första huvudpunkterna i den instruktion, som gäller för arbetsstudiemännen vid Höganäsbolaget.

1. Arbetsstudiemannens ställning i företaget.

Arbetsstudiemannen är i förmansställning och lyder direkt under arbetsstudiechefen.

På arbetsplatsen har han rättighet att av närmaste driftsbefäl erhålla alla de upplysningar, som äro nödvändiga för arbetsstudiet; viktiga ändringar i arbetsmetoder få icke utföras utan driftsbefälets medgivande; förmännen skola av arbetsstudiemannen bistås i instruerandet av arbetarna till uppnående av bästa arbetsresultat. Här för är ett gott samarbete mellan driftsbefäl och arbetsstudiemän nödvändigt.

2. Fordringar på arbetsstudiemannen.

Arbetsstudiemannen skall alltid iakttaga ett korrekt uppförande och full självbehärskning; han bör särskilt gentemot arbetare uppträda så att han vinner deras förtroende. Framställda frågor och invändningar från arbetarna skola såvitt möjligt direkt besvaras och få i varje fall icke bryskt avvisas. Anser arbetsstudiemannen, att en framställd fråga besvarande av ett eller annat skäl är olämpligt, bör arbetaren uppmanas att vända sig till arbetsstudiechefen, vilken även skall hava rapport om förhållandet från arbetsstudiemannen.

Skall en arbetsstudiemann kunna lyckas i sitt arbete, måste han veta att behandla arbetaren såsom *människa*. Han bör söka kontakt med arbetaren utan att därför göra sig intim med honom. Han bör absolut undvika all slags kommandoton. Om ny arbetsmetod skall inövas, går detta lättast, sedan arbetaren fått intresse för saken. Har den nya metoden givit ett lyckat resultat, skall arbetaren ha en eloge för gott arbete.

Men finner arbetsstudiemannen, att arbetaren är uppenbart ovillig och »maskar» i sitt arbete och att rättelse icke vinnes härutinnan efter tillsägelse, då skall arbetsstudiet avbrytas och rapport omedelbart avgivs till närmaste driftsbefäl samt arbetsstudiechefen.

3. Arbetsstudiemannens uppgift på arbetsplatsen.

Arbetsstudiemannens uppgift är att studera arbetet med ändamål att detta skall kunna förenklas och förbättras så, att den snabbaste och bästa arbetsmetoden uppnås. Härvid skall han opartiskt söka uppmäta och fastställa den tid, som bör åtgå, då arbetet utföres av en normal-arbetare.

Arbetsstudiet består således icke blott i att med klockan i hand mekaniskt uppmäta olika slags tider, utan också att med vaket omdöme studera allehanda vid arbetet förekommande egenheter. Det är nämligen *arbetet*, som skall studeras. Tidtagningen är endast ett av hjälpmedlen härför.

Före arbetsstudiets igångsättande bör införskaffas uppgift om tidigare arbetsförhållanden på den aktuella arbetsplatsen, kvantitet, utförande, tillvägagångssätt m. m.

Härvid bör i möjligaste mån arbetsledningen deklarerat sin åsikt om dessa förhållanden, vilka antecknas av arbetsstudiemannen i befälets närvaro, så att fullt ömsidig medvetenhet härom råder.

Bruket

I gamla tider anordnade Höganäsbolaget vissa somrar utfärder för sina arbetare med familjer. Så var förhållandet år 1914 (Baltiska utställningsåret), då utfärd gjordes från Höganäs till Malmö. På grund av den stora tillslutningen avgick två extra tåg, först ett från dåvarande Höga-

näs Övre station med gruvarbetare och diversearbetare och strax därefter ett från Höganäs Nedre station med bruksarbetarna.

Patrullerande poliskonstapeln vid Malmö centralstation denna dag såg följaktligen först ett extra tåg ånga in på stationen. Strax därefter kommer ytterligare ett tåg och då väckes hans nyfikenhet, varför han går bort till en av de senast anlända deltagarna och fragar:

- Var kommer Ni ifrån?
- Från Bruket.
- Bruket? Var ligger det?
- I Sverige!

... och bearbetar liksom sina kolleger det erhållna siffermaterialet. Detta lägges sedermera till grund för ackordet.

Arbetarnas löneformer

av Ing. Hans G Enhus

Vid ett förhandlingssammanträde för någon tid sedan kom diskussionen in på olika löneformer för arbetarna. »Det är en sak, som intresserar de allra flesta anställda vid Höganäsbolaget. Skriv om det i 'Brännpunkten', sade dir. Gummesson.

I ett annat sammanhang hade jag varit inne på en redogörelse för den historiska utvecklingen av de inom industrien tillämpade löneformerna. Jag fick nämligen tag i ett gammalt dokument från 1800-talets början, som innehöll anställnings- och lönevillkor vid det företag, som nu kallas Höganäsbolaget. Jag går ej in på någon diskussion av detta dokument, utan låter det tala för sig självt. (Se bilden härnadan.)

Om vi sedan övergå till vår tid, så är det ju lämpligt att börja med den förtjänststatistik, som uppgöres varje år. Denna statistik är så upplagd, att man ur den kan utläsa dels varje grupps förtjänst, dels förtjänsten i varje fabrik och vid varje verk,

dels den totala förtjänsten vid Höganäsbolaget. Man kan också se fördelningen av tidlöns-, ackords- och premiebetalt arbete och förtjänsten vid dessa olika löneformer i såväl fabriker som gruvor. Dessutom är övertid särskilt redovisad vid varje slag av betalning.

Vi ha då följande rubriker:

1. Timlön.
2. Skiftlön.
3. Timlön + premie.
4. Ackordsarbete.
5. Totalt.

Detta framgår av bilden på nästa sida, som visar uppställningen av statistikbladet för Höganäs gruva. Den procentuella fördelningen synes ovanför summeraden längst ned.

Den »tidlön», som tillämpas, är framför allt den *allmänna timlönen*, som för den allra största delen av arbetarna samtidigt är deras *ordinarie timlön*. Därjämte före-

Detta är troligen den äldsta, tryckta löneprislistan i Sverige.

L. A.

Billkor för de Karlar, som antagas till Arbetare vid Stånke Stenols Grufwan.

- 1:mo 3 flädja erhållas för ett år 2 R:dr., för två år 4 R:dr. för tre år 6 R:dr., och för 4 års tjenstetid 10 R:dr. Banco.
- 2:o Resekostnaden bestäms wid framkomsten å 8 p. B:co för hwarje mil från hemorten, och lika mycket i dagtractamente för 4 mils väg.
- 3:o Rådlig Spannemål, såsom 4 Tunnor för Karlen, 2 Tunnor för Hustrun, och 1 Tunna för hwarje Barn öfwer 1 och ett halft år, erhålles årligen hälften Råg och hälften Korn, emot 4 R:dr 37 p. 4 r. för Rågen och 3 och en tredjedels R:dr B:co för tunnan Korn.
- 4:o Karldagmårken betalas efter Arbetets beskaffenhet 14 å 16 p. per dag, men de som arbeta på beting förtjena merendels dubbelt.
- 5:o Fria Fudrum och Eldbrand.
- 6:o 12 Kappeländ jord erhåller hwarje gift Grufwe-arbetare hwaremot den ogifte får wedelag i penningar med 5 R:dr 27 p. 4 r B:co; Ungkarlar få härfrutan 2 R:dr 32 p. B:co i fängpenningar.
- 7:o Endast Ungkarlar kunna i anseende till boningsrum för närwarande antagas; så wida de gifte ej wissa lämna hustru och barn qwar i sin hemort, till nästa Sommar då utrymme för dem öfwen kan blifwa att tillgå.
- 8:o De som finna sig nöjde att ingå wid Kongl. Pionnier-Corpsen, äro fria från utskrifning, och njuta 4 p Banco om dagen, då de af sjukdom äro hindrade att arbeta.
- 9:o Gofar utan fördragar som äro öfwer 12 år, och friska, antages: dem bestäms kläder, föda och i öfrigt på ett sätt

förbehåda till deß de kunna arbeta på beting och wara på egen hand.

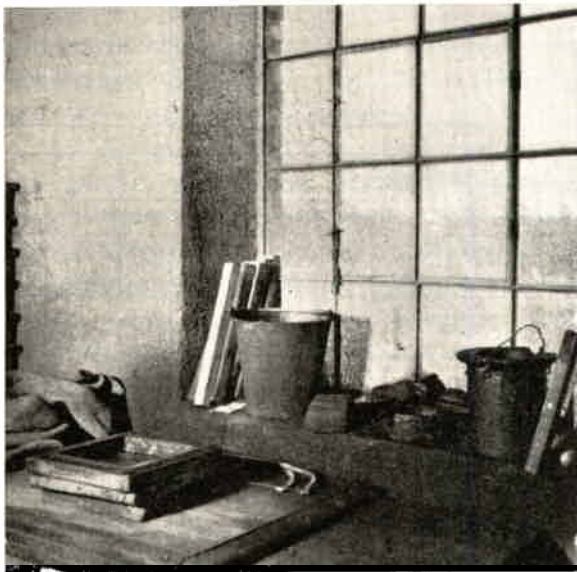
- 10:o Gofar som åtfölja sina fördragar få dagspenning med 6 å 10 p. B:co, och lika Spannemål med en Karl till samma pris.
- 11:o Fria Krono-Skatter — Eldare Wård och Medicamenter betalas alt Grufwe-Folk.
- 12:o Det folk som antages i Grufwans tjenst, skall wara arbetsfört, friskt och wälfrågadt. Helsingberg den 12 Junii 1815!

På Stenke Stenols Grufwe Interessenternes wågner

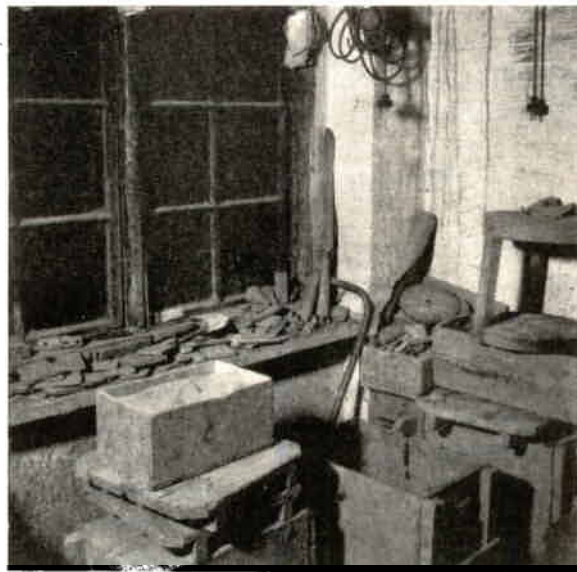
E. Ruuth.

Carl Bagge. L. Stawford. B. J. Kjellman.

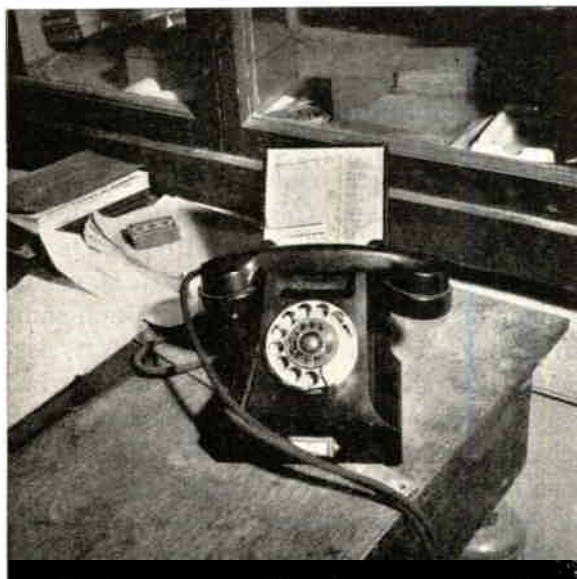
"Hundra bilder i svart och vitt" (2)

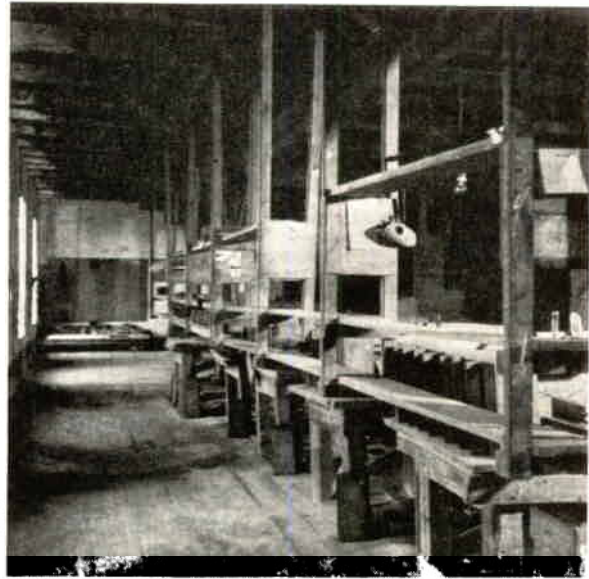
»En arbetsplats är ju ofta placerad invid ett fönster, och detta blir då ofta en svår frestelse till att där placera

allehanda föremål, som mer eller mindre tillhöra arbetet. Ett par exempel.

Har man en djup fönsternisch samt dessutom innanfönster, så har man ett alldeles utmärkt skåp för förvaring av diverse småsaker. • Telefonregistret kan utnyttjas mera rationellt på så sätt, att man först lär sig registret utantill och sedan använder hållaren till minneslappar.

Flera försök ha gjorts under mottot: 'Inled mig icke i fönstrets frestelse'. På denna bild ser vi, hur man lyckats i sitt uppsåt genom att radikalt flytta arbetsplatsen ett stycke från fönstret.

Ett apropå

till Höganäsbolagets bokslut för år 1943

Höganäsbolagets bokslut för år 1943 har en tid varit färdigt, och ett meddelande därom har i vanlig ordning utgått till pressen. Meddelandet hade följande lydelse:

»Höganäs-Billesholms Aktiebolag redovisar för år 1943 efter avskrivningar 2 mkr (2 f. å.) och skatter 3.865 mkr (4.761 f. å.) en nettovinst av 3.458 mkr (3.152 f. å.). Till bolagsstämmans förfogande förefinnes 8.950 mkr (8.192 f. å.). Styrelsen för Bolaget föreslår en utdelning av 9 %, vartill åtgår 2.7 mkr (2.7 f. å.) och att återstoden balanseras med 6.250 mkr (5.492 f. å.).»

Då vi förmoda, att »Brännpunktens» läsare äro intresserade av att få veta litet mera om bokslutet än vad den kortfattade notisen kan förmedla, har Red. vänt sig till intendent M Schwartz, som lämnar följande ytterligare upplysningar:

Driftresultatet för år 1943 är närmare 10 % sämre än för år 1942, vilket framgår av följande uppställning:

	1942	1943
Vinst å rörelsen samt ränteinkomster	7.913.832	7.323.999
Härifrån avgår skatter ...	4.761.468	3.865.592
Nettovinst	3.152.364	3.458.407

Som synes är nettovinsten visserligen högre, men detta beror uteslutande på att skatterna nedgått. Avskrivningarna äro nämligen desamma båda åren.

För övrigt är det helt naturligt, att vinstresultatet för år 1943 bör vara lägre, då bolaget under hela året arbetat med ett indextal enligt ramavtalet på 20.7 %. Detta indextal gällde endast under halva år 1942. Dessutom har prisstopp införts.

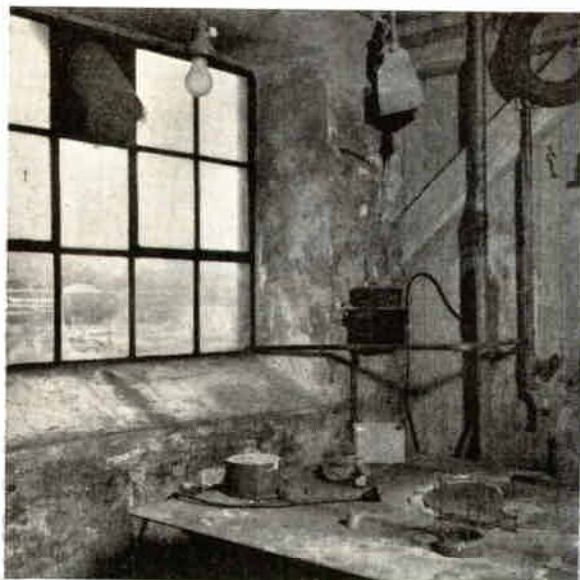
För övrigt har kolförsäljningen nedgått och produktionen av elektrisk kraft minskat under år 1943. Bolaget har i stället inköpt kraft.

Några viktiga data beträffande rörelsens omfattning för de sista två åren meddelas nedan:
Försäljning och förbrukning av

	1942	1943
Kol	482.480 ton	453.393
Eldfast tegel	76.323 »	86.285
Rör	22.698 »	24.302
Klinker	22.059 »	22.549
Järnsvamp	19.863 »	21.261
Produktion av elektrisk kraft		
mill. kWh	36.2	11.2
Inköp av elektrisk kraft		
mill. kWh	13.9	30.2

Höganäs den 7 mars 1944
M Schwartz

HUNDRA BILDER (forts. fr. föreg. sida)

Här har en illvillig konstruktör genom att ge fönsterkarmen en lutning gjort det omöjligt att där placera någonting annat än självhäftande föremål av typen tuggummi,

såvida man inte liksom här är så finurlig, att man monterar in en liten hylla i fönsterkarmen.»

(forts.)

Veteranen har ordet

Något om Stabbarpsinslaget i Höganäskoncernens historia

Bland de alltmera glesnade lederna av dem som haft direkt kontakt med de företag, vilka ligga till grund för Höganäskoncernen, befinner sig f. d. driftsledaren och platschefen vid Bjuvs- och Hyllingeverken, Ing. W. Örtenholm. Denne, som sedan år 1940 njuter sitt välförtjänta otium i »Sundets pärla», var i sin ungdom anställd på Gruvkontoret i Höganäs som biträdande gruvingenjör. I seklets början utförde Ing. Ö. gruvmätningar vid bl. a. Stabbarpsschaktet, som då lydde under Höganäs. Från detta arbete lämnar Ing. Ö. i efterföljande artikel en rad intressanta glimtar.

I det läsvärda och intressanta första numret av »Brännpunkten» förefinnes en schematisk bild av Höganäskoncernens utveckling, ett träd med många rötter och ett icke mindre rikt grenverk, som är stätt i ständig tillväxt.

Å en av rotförgreningarna står skrivet »Stabbarp», och det namnet väckte hos mig slumrande minnen och hågkomster från mina första år i Höganäsbolagets tjänst, och då jag skulle tro, att jag rent av är den ende av nu levande Höganästjänstemän, som haft direkt kontakt med denna nu halvt förgätna fyndighet och därpå baserad tegeltillverkning, kan det kanske ha sitt intresse att i »Brännpunkten» ge några glimtar av Stabbarpsgruvans historia.

Att jag håller Stabbarpsnamnet kärt, kan ha sin förklaring i att Stabbarp var den ursprungliga anledningen till att min livsgärning kom att bli knuten till Höganäskoncernen. Min första uppgift i bolaget blev nämligen att utföra ritningarna till den s. k. Stabbarpsfabriken — kanske mera bekant under benämningen gasugn VIII — som Höganäsbolagets styrelse år 1899 fattade beslut om att bygga.

Först får jag då ge en kort rekapitulation av Stabbarpsgruvans skilda data. Det första Stabbarpsbolaget bildades år 1867. Det ombildades sedan flera gånger och nya pengar anskaffades i olika repriser, men någon vinst erhöles ej, och då fabriken nedbrann den 5 december 1881, kunde inga ytterligare pengar till återuppbyggnad och verksamhetens fortsättande anskaffas. Gruvan hölls likväl igång till år 1883, då även den nedlades och det hela utbjöds till försäljning.

Dåvarande Höganäs Stenkolsbolag, som i kon-

kurens med Vallåkra och Kropps AB led brist på högeldfasta leror, inköpte då Stabbarpsverket för 60.000 kronor och nedlade ungefär lika mycket i kostnader för att iståndsätta fabriken, som kom att bestå av 4 rundugnar. Höganäsbolaget fick på detta sätt tillgång på en prima högeldfast lera och de därav tillverkade tegelkvaliteterna, Stabbarp och *Stabbarp*, fick gott anseende, särskilt inom järnindustrien, och som kvalitetsmärke kvarlever Stabbarpsnamnet fortfarande, trots att sedan länge ej ett ens Stabbarpslera förefinnes i teglen med denna stämpel.

Som produktionen i rundugnarna dels ställde sig dyr, dels endast tillät en begränsad produktion, beslöt styrelsen bygga den redan omnämnda

fabriken i Höganäs, där ugnen försågs med eldfast infodring av sådan kvalitet, att bränning kunde ske vid den höga temperatur, som erfordras för Stabbarpsteglet.

Fabrikationen i denna fabrik igångsattes år 1902, och här tillverkades nu Stabbarpskvaliteterna med stor framgång och med en ständigt ökad försäljning.

För att så återgå till gruvan, ansågs den fyndighet, som bekvämligen kunde bearbetas och uppföras från det befintliga schaktet, i slutet av förra århundradet vara uttömd, varför styrelsen beslöt sänka ett nytt schakt, ett arbete som tog sin början år 1899. Detta schakt blev emel-

lertid ett sorgebarn, förmodligen därigenom att avsänkningen ej föregåtts av de noggranna förundersökningar, som tarvats, men de hjälpmedel, som då stodo till buds, voro ej heller av den höga klass, som man numera förfogar över.

Drunkningsdöden hotade.

För det första blev vattenflödet i schaktet så starkt, att pumpverket, som inköpts för länshållningen, ej räckte till för avsänkning ner till flötsen, utan när man nått en viss nivå, jag vill minnas ca 60 meter, måste schaktsänkningen inställas och en stenort drivas in till flötsen. Från denna stenort drevs så bottenorter till vänster och höger och från dessa orter fick brytningen sedan försiggå medelst parallell- och tvärorter. Någon annan vattensamling än de båda bottenorterna fanns därför ej att tillgå, vadan en vistelse i gruvan förorsakade vissa olustkänslor, enär man var klar över att maskinskada, som orsakade stopp i pumpverket, inom ganska kort tidrymd skulle omöjliggöra ett kvarblivande i gruvan, så mycket mer som flötsen hade stark stigning. Jag vill minnas, att den låg något mellan 30°—45°. Någon anknytning till det gamla schaktet fanns ej, så den vägen kunde man ej heller ta sig upp och för att göra saken än värre, hade man låtit detta schakt med tillhörande brytningsområde vattenfyllas, varför ett eventuellt genombrott mellan de bägge gruvorna skulle blivit rena katastrofen.

Fyndigheten var också av besvärlig beskaffenhet. Givetvis orsakade flötsens starka stigning svårigheter vid brytning av leran och härtill kom, att förekomsten var synnerligen ojämn och splittrad. Kastningar förefanns i alla riktningar och till ett oändligt antal, varför en jämn och beräknande brytning var omöjlig att åstadkomma. Dessa stora besvärligheter gjorde, att brytningen

blev mycket kostbar. Genom sammanslagningen år 1903 av Höganäsbolaget med Billesholms-Bjuvs AB fick Höganäs tillgång till Bjuvsleran och blev härigenom ej längre beroende av Stabbarpsleran. Av denna anledning inställdes år 1904 brytningen i Stabbarps gruva.

Några år framåt räckte givetvis förefintliga lerlager till att tillgodose Stabbarpskvaliteternas behov härav, men efterhand måste full ersättning ske med Bjuvslera av ungefär samma egenskaper och med samma höga eldfasthet, som kännetecknade Stabbarpsleran.

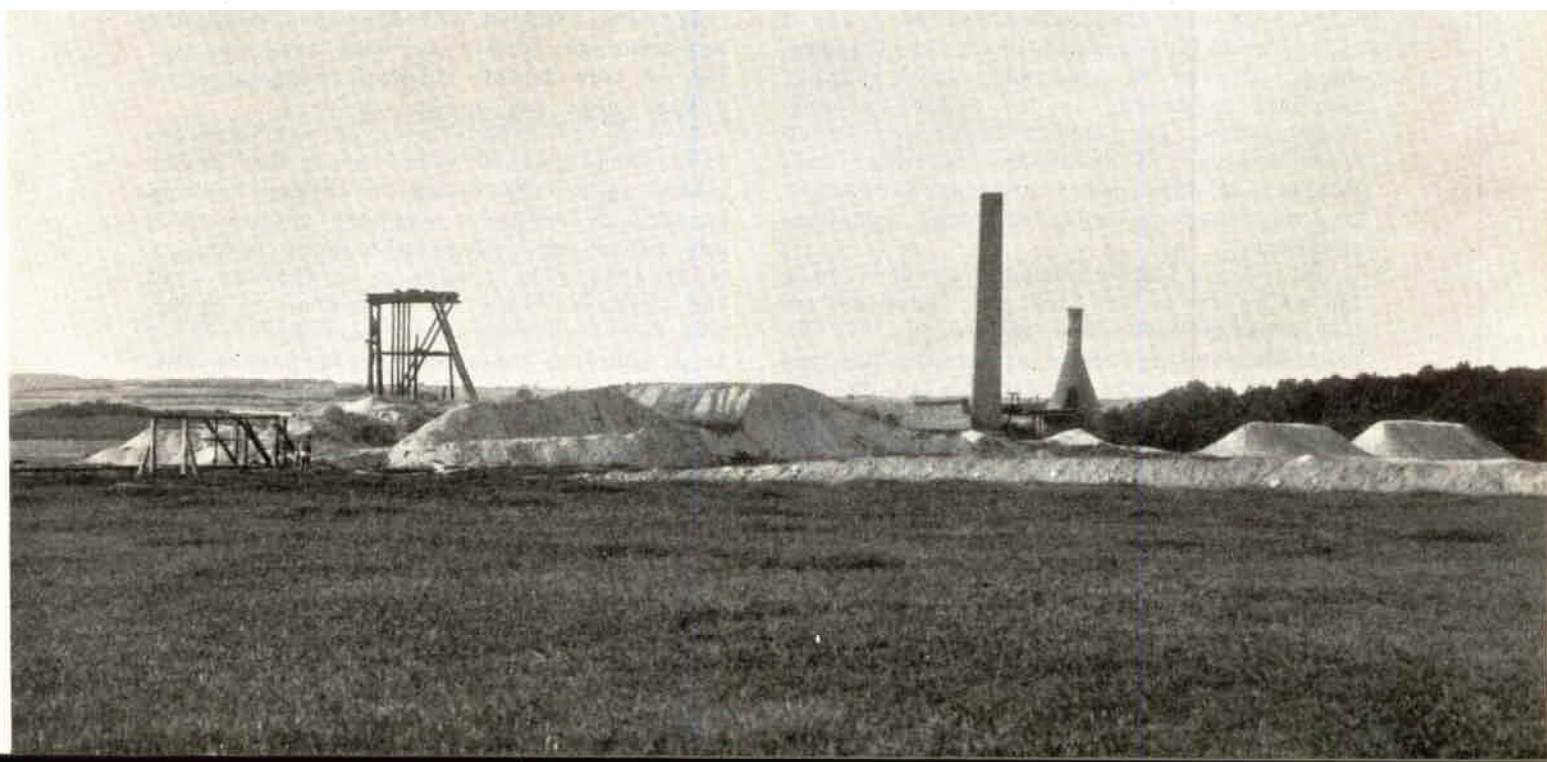
Fabriksdriften i Stabbarp hölls ytterligare några år i gång med tillverkning av tak- och byggnadstegel, men så småningom nedlades också denna tillverkning, och sedan åtskilliga år tillbaka i tiden sover nu Stabbarpsgruvan sin »Törnrosasömn».

Bland kamraterna i Höganäsbolaget är det nog inte många som vet, att jag under tidigare år tillhört gruvavdelningen, men förhållandet är, att jag, sedan Stabbarpsfabriken färdigställdes, för ett par års tid överflyttades till gruvkontoret som assistent åt dåvarande gruvingenjören Mueller, som fått en hel del extra arbete med anledning av kraftstationsbygget vid schakt Gustaf Adolf och den pågående elektrifieringen av gruvor och fabriker.

Lamporna slocknade av syrebrist.

Från medio av år 1902 till medio av år 1904 kom jag därför att utföra gruvmätningarna i såväl Höganäs- som Stabbarps-schakten, ett arbete som på den tiden ej var så behagligt som nu. Belysningen utgjordes då av rykande rovoljelampor, vilket gjorde, att man »snöt svart» långt efter att man återvänt upp i dagen. Luften i gruvan blev ofta så tjock, att det var svårt att få sikte på lamporna vid mättningsarbetet, ja, det hände

Stabbarps-schaktet

»Brännpunkten» efterlyser teckningar berörande olycksfallsskyddet. Här följer ett

Efterföljansvärt exempel

(Se artikel som börjar på nästa sida)

KOLBRYTNING I LINJEBROTT

Teckning av Gruvingenjör C W GRAVE

1. Taksprickor
2. Förskrämningsdjup 1,1—1,3 meter
3. Skyddsstämp

Vid nedskjutningen av takbatteriet i linjebrottsväggarna fram till fasta kolväggen uppstår alltid fina sprickor i sandstenen in över kolfloetsen. När sedan förskrämningsdjupet gått fram, tages härigenom stödet bort från den överhängande sandstenen och stor risk föreligger sedan att ett takskal kan falla ner.

Om kolhuggaren nu, när han på morgonen börjar sitt arbete, icke tar hänsyn till detta förhållande, kan mycket svåra olycksfall inträffa.

Det är också på dessa platser, som linjebrytningen visar den största olycksfallsfrekvensen. Och detta beror på att kolhuggaren i det längsta dröjer med uppsättandet av den på bilden markerade skyddsstämpan.

Tänk alltid på säkerheten först! Och ordna Edert skydd ändamålsenligt!

t. o. m. att dessa helt slocknade på grund av syrebrist, då man befann sig långt in i en ändort.

Rät linje blev krokig.

Mätningen hade tidigare utförts med en viss nonchalans och tillgätt så, att fogden höll hackan upp mot riktpluggen i taket och lampan vid sidan av hackskäftet. Som det syndades åtskilligt med uppgiften att hålla hackan lodrät, blev mätningens resultatet också därefter, varigenom orter, som teoretiskt ansågos dragna i rät linje och också inlagts så å kartan, ofta kommo att i verkligheten gå i en svag båglinje.

När det därför övergicks till att vid mätningen hänga lamporna väl centrerade i själva riktpluggen, med frågående av den förrådiska hackskaftskyftningen, gav kontrollmätningen ett förbluffande resultat och föranledde justeringar, som det var nog så besvärligt att bringa i samklang med de tidigare å kartbladen inlagda mätningens resultat.

Vad det nya Stabbarpsschaktet beträffar, hade inte så mycket hunnit kartläggas, vadan det var lätt att här utföra behövlig justering.

Mättningsarbetet i Stabbarpsschaktet var på grund av det starka vattenflödet och flötsens starka stigning ej av särskilt behaglig art. Redan själva nedfarten i schaktet fordrade, att man var skrudad i såväl sydväst som oljerock och storstövlar, om man ej skulle bli alldeles genom-

våt, redan innan man nått ned till bottenorten. Den smetiga leran gjorde ej heller den fortsatta vandringen särskilt behaglig, lågt i taket som det var, då flötsen hade ringa mäktighet. Härigenom försvårades också i hög grad uppställningen och injusteringen av teodoliten.*

Stenkol saknades alldeles, vilket givetvis bidrog till att fördyra brytningskostnaden för leran liksom själva tegelbränningen, då härför erfordrigt stenkol måste fraktas dit från Höganäs, så länge de å platsen befintliga rundugnarna höllos i gång.

Jag drog också en lättnadens suck varje gång som mätningen lyckligt avslutats, men ca en veckas tid blev det att vid varje mätningensperiod dväljas nere i det ruskiga schaktet.

Av vad som anförts inses, att nedläggningen av Stabbarps gruva är förklarlig nog, men kanske kommer gruvdriften likväl att en gång tas upp på nytt och med bättre resultat än tidigare. För min del har jag nämligen svårt släppa tanken på att det ej i jordens innandöme vid Stabbarp ännu kan förefinnas brytvärda lerbrytningar, en sak som man, om det en gång i framtiden tryter på kvalitetslära för Höganäsbolaget, lätt nog kan övertyga sig om med de tekniska hjälpmedel, som numera stå till buds för utförandet av dylika undersökningar.

W Örtenholm.

* Ett mätinstrument.

Arbetarskyddet inom Höganäsbolagets verk i nordvästra Skåne

av Överingenjör M Ahlstrand, Höganäs

Säkerhetstjänstens organisation och uppgifter är ett ämne, som bör intressera envar, ty det gäller hälsa och välbefinnande, ja, i många fall rentav liv och lem. Förf. som är ordf. i Centrala Säkerhetskommittén, redogör i detta nummer för arbetarskyddets tidigare och nuvarande organisation och lämnar statistiska belägg för den verkan, som vidtagna skyddsåtgärder medfört. I nästa nummer kommer en del tips att lämnas för vad arbetarna, skyddsombuden etc. ytterligare kunna göra för att förbättra hithörande förhållanden.

Vad som gjorts hittills.

Säkerhetstjänst i egentlig mening infördes hos oss år 1931 genom att en säkerhetskommitté bildades på prov i Bjuvs fabriker. Sedan försöket utfallit väl, tillkom senare liknande säkerhetskommittéer vid Bolagets övriga verk och avdelningar. Dessa säkerhetskommittéer bestå som regel av en driftsingenjör, en förman och en eller flera arbetarrepresentanter, de senare valda av fackföreningen. Till en början hölls sammanträden varje månad, men sedan arbetsuppgifterna ansetts ha blivit relativt

genomarbetade, blev det allt längre tidsintervaller. Under de senaste åren ha i regel sammanträden hållits en à två gånger per år, därest ej svårare olycksfall eller andra inträffade omständigheter gett anledning till omedelbar handling.

Dessa säkerhetskommittéer ha säkerligen utfört ett gott arbete och i avsevärd grad bidragit till att förminska antalet olycksfall. Samarbetet mellan de olika representanterna i alla kommittéer har, såvitt jag känner till, varit utomordentligt gott och kännetecknats av en gemensam önskan att åstadkomma ett i möjligaste grad effektivt arbetarskydd. Jag håller även för troligt, att blotta införandet av dessa säkerhetskommittéer medfört, att andan på arbetsplatserna genomsyrats av en allas strävan att göra allt för att få ner olycksfallsfrekvensen.

Dessa säkerhetskommittéers arbete har i huvudsak bestått i inspektioner av arbetsplatserna, varvid förslag framkommit om förebyggande åtgärder av teknisk natur eller i ordnings- och hygieniska frågor.

Ett annat led i skyddsarbetet är upplysningsverksamheten. Även i denna sak har en hel del gjorts. Sålunda må nämnas speciella tänkespråk, som inlades i avlöningspåsarna, propagandabilder på arbetsplatserna samt ett häfte »110 budord», som utdelats till gruvarbetarna.

Hur ofta olycksfall sker och av vilket slag de äro intresserar helt naturligt var och en. För att upplysa härom har vid gruvorna sedan ett 10-tal år tillbaka meddelanden om mera beaktansvärda olycksfall anslagits på anslagstavlor. Då så ansetts lämpligt, ha dessa meddelanden illustrerats genom en teckning för att särskilt peka på olycksfallsorsaken (se fig. sidan 24).

I synnerhet i de större gruvorna förekomma tyvärr fortfarande olycksfall myc-

ket ofta. Önskemålet om ett meddelande till alla om alla inträffade olycksfall kan därför medföra, att anslagstavlor snart äro överfyllda. Resultatet blir otvivelaktigt, att ingen eller blott ett fåtal bekvämar sig till att taga del av det, som dock angår var och en.

Förra året gjordes därför följande viktiga ändring. Där gamla anslagstavlor så kunde användas, grupperades anslagen un-

är, att anslagstavlor, som förut varit »tapetserade», nu i regel är tomma. Ett nytt meddelande observeras genast och måste därför träffa ojämförligt flera än tidigare varit fallet.

Denna enkla regel rekommenderas särskilt då det gäller arbetarskyddet, ty det är otvivelaktigt, att många olycksfall, som inträffa på grund av obetänksamhet, alltför stor dristighet eller rent av slarv, skulle undvikas, om vederbörande får en liten tankeställare av de skador, som hans kamrater råkat ut för.

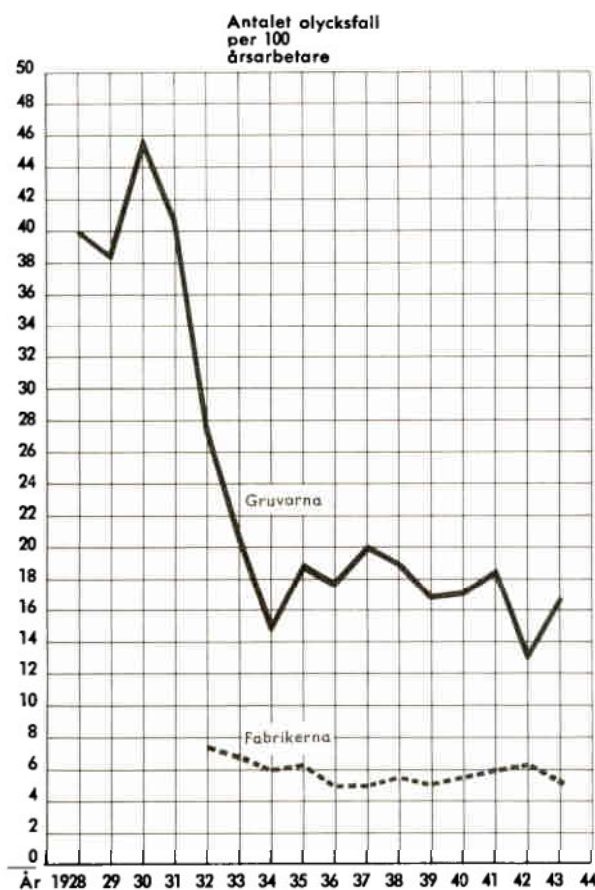
Till upplysningsverksamheten hör även det siffersystem, som sedan något år användes på verkstadsavdelningen i Höganäs. Detta upplyser om huru många dagar det gått, sedan sista olycksfallet skett inom varje underavdelning (smedjan, gjuteriet, plåtslageriet etc.). Detta system är att rekommendera i sådana verk, där olycksfallen förekomma mera sällan och arbetarantalet inom varje underavdelning ej är så stort.

Resultatet av hittills företagna åtgärder.

Vidstående diagram visar olycksfallsfrekvensen vid våra gruvor och fabriker från och med det år statistik häröver började föras.

Före år 1932, det år då säkerhetstjänsten vid gruvorna började organiseras, inträffade 38—46 olycksfall på 100 årsarbetare. I medeltal råkade alltså varannan till var tredje man ut för någon skada *varje* år. Från och med detta år skedde en mycket glädjande förändring, ty olycksfallsfrekvensen sjönk på ett par år till hälften och har sedan pendlat mellan 13 och 20 fall på 100 årsarbetare. De relativt måttliga men dock tydliga ökningarna åren 1937, 1941 och 1943 sammanhånga med all sannolikhet med nyanställningar. Gruvkurvan innefattar olycksfallen såväl ovan som under jord.

Se vi så på fabrikskurvan, så finner man som väntat, att frekvensen är betydligt lägre än vid gruvorna. Största siffran, 7,4 fall på 100 årsarbetare, vid den tidpunkt, då säkerhetskommittéerna ännu ej riktigt hunnit verka för fullt, är visserligen, jämförd med andra liknande industrier, ej hög. Den har ändock kunnat pressas ned till 5

Olycksfallsfrekvensen vid Höganäsbolagets gruvor och fabriker.

der någon av följande eller liknande rubriker, som målades på övre tavelkanten: Bolaget, Fackföreningen, Arbetarskydd och Diverse. I många verk anskaffades nya, stora tavlor, uppdelade i fält försedda med dylika rubriker. Den viktigaste förändringen var dock den regel, som samtidigt infördes, att intet anslag får sitta uppe mer än 2 à 3 dagar. Därefter förvaras det på förmansrummet i därför avsedd pärm, så att friskskrivna eller nyanställda kunna efteråt få ta del av tidigare givna meddelanden. Resultatet av denna enkla åtgärd

å 6, sannolikt som följd av säkerhetskommittéernas verksamhet.

Säkerhetstjänstens nya organisation.

Från mitten av förra året skedde en mindre omorganisation av vår säkerhetstjänst i avsikt att ytterligare effektivisera dess arbete. Denna omorganisation har skett efter de riktlinjer, som utarbetats för hela landets industri av en kommitté, tillsatt av Svenska Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen gemensamt.

För verksamheten i sin helhet vid våra verk fungerar *Centrala Säkerhetskommittén*. Förutom ordföranden och vice ordföranden, vilka utses av Verkst. Direktören, består denna kommitté av 6 ledamöter, vilka ordföranden har att kalla ur de lokala säkerhetskommittéerna. Bland dessa ledamöter skola driftsingenjörer, förmän och arbetare vara representerade. Kommitténs allmänna uppgift är att sammanhålla säkerhetstjänsten inom hela företaget, t. ex. att giva anvisningar, som gälla alla kommittéerna, att mottaga förslag från lokalkommittéerna i frågor av allmän natur, att handhåva den allmänna upplysningsverksamheten etc.

För det lokala skyddsarbetet fungerar inom varje verk med större arbetsstyrka en eller två *lokala säkerhetskommittéer*. Två kommittéer ha ansetts nödvändiga endast där det finns både gruvor och fabriker. I en sådan kommitté utser Bolaget en driftsingenjör såsom ordförande och en förmän som ledamot. Arbetarrepresentanterna i kommittén väljas av *skyddsombuden* på platsen.

Till säkerhetskommittéerna har utsänts detaljerade tryckta anvisningar. Härur må särskilt framhållas de allmänna uppgifterna:

Säkerhetskommitté överlägger om åtgärder för främjande av säkerhet och sundhet å arbetsstället samt äger att till arbetsgivaren framföra förslag i dylika frågor. Därvid bör uppmärksamhet ägnas bl. a. undervisning och propaganda samt förselser mot skydd och ordningsföreskrifter. Kommittén skall taga del av yrkesinspektörens anteckningsbok och upprätta olycksfallsstatistik samt minst en gång om året verkställa översyn av arbetsstället. Säker-

hetskommittén skall hålla ordinarie sammanträde *minst en gång i kvartalet* å dag, som i god tid meddelats av kommitténs ordförande. Ärende, som icke lämpligen kan anstå till ordinarie sammanträde, får upptagas till behandling å extra sammanträde. Framställning om behandling av ärende å säkerhetskommittés ordinarie sammanträden skall göras skriftligen och vara ordföranden tillhanda senast 10 dagar före sammanträdet. Ärende, varom sådan framställning gjorts, är kommittén skyldig att upptaga till behandling. Kommittén äger emellertid till behandling upptaga även annat ärende av större vikt. Senast 6 dagar före ordinarie sammanträde skall ordföranden tillställa övriga ledamöter i kommittén föredragningslista för sammanträdet.

För att arbetarna direkt skola kunna komma i kontakt med skyddsarbetet och få stöd för sina önskemål häri, är det numera praxis, att platsens fackförening utser ett eller flera *skyddsombud*. Sådant bör utses på varje arbetsställe, där regelbundet minst 10 arbetare sysselsätts. Med arbetsställe menas här varje fabrik. Vid de större verken finnas således flera skyddsombud.

Självklart är, att skyddsombud böra vara väl förtrogna med arbetsförhållandena inom vars och en skyddsområde. Härmed är då också lika klart, att ett skyddsombud skall ha sin arbetsplats inom sitt skyddsområde. Detta krav nödvändiggör, att om en till skyddsombud utsedd arbetare t. ex. av driftstekniska skäl måste överflyttas från en avdelning till en annan med annat skyddsområde, så måste nytt skyddsombud för den förstnämnda avdelningen väljas.

Skyddsombud utses för viss tid, minst 1 år. Centrala säkerhetskommittén vill ifråga om detta val framhålla det önskemålet, att skyddsombuden nyväljas varje år med omvalsrätt i 2 år. På så sätt skulle erhållas en viss cirkulation bland skyddsombuden, vilket torde vara till nytta för skyddsarbetet. För ordinarie skyddsombud bör givetvis ersättare väljas.

Beträffande antalet skyddsombud inom ett skyddsområde föreslår Arbetsgivareföreningens och Landsorganisationens kommitté följande:

HÖGANÄSBOLAGETS EGNAHEMSLÅN

För att stimulera egnahemsbyggandet har Höganäsbolaget sedan ett 10-tal år lämnat subvention till de anställda vid verken i nordvästra Skåne med vissa belopp för varje egnahemsbygge. Beloppen »återbetalades» tidigare genom successiv avskrivning under ett antal år, varvid reverserna återlämnades. Egnahemsbyggarna erhöles dessutom rabatt på tomtpriset, om tomten tillhörde Bolaget.

Subventionsbeloppen ha undan för undan höjts. I juli f. å., då nya lånebestämmelser utfärdades, tog Bolaget initiativet till en tillfällig höjning av subventionen till kr 2.000:—, under förutsättning att den kommun, där byggnaden uppföres, bidrar med samma belopp.

Förutsättning är vidare bl. a. att byggnaden uppföres på tomt och enligt ritning, som av Bolaget godkännes.

Subventionen utbetalas i form av räntefria lån, som återbetalas på så sätt, att Bolaget årligen avskriver $\frac{1}{5}$ av beloppet, m. a. o. efter 5 års förlopp är den anställda skuldfri gentemot Bolaget.

Om den anställda inom de 5 åren säljer huset, så kvarstår Bolagets inteckning i detta, och den nye ägaren blir betalningskyldig för lånets återstående del.

Förutom egnahemslån lämnar Bolaget 10 % rabatt å byggnads- eller taktegel, som egnahemsbyggaren inköper av Bolaget.

Ovan angivna förmåner åtnjutas av alla

anställda vid Bolagets verk i nordvästra Skåne, sålunda arbetare, förmän och tjänstemän, men som sagt under förutsättning att vederbörande kommun bidrar med

samma belopp. Dylika bidrag ha hittills beslutats av följande kommuner:

Höganäs Stad

Bjuvs municipalsamhälle.

I övriga kommuner är frågan t. v. bordlagd.

Ifråga om kommunernas lånevillkor hänvisa vi till resp. kommunala myndigheter.

Från Bolagets sida handläggas dessa angelägenheter av Ingenjör B Engzell, Höganäs.

ARBETARSKYDDET (forts. fr. föreg. sida)

Antal arbetare		Antal skyddsombud	
Minst	10	Minst	1
»	50	»	2
»	150	»	3
»	200	»	4

osv.

På arbetsställe, där såväl manliga som kvinnliga arbetare finnas, bör, om de senares antal överstiger 20, minst 1 kvinnligt skyddsombud väljas.

Även skyddsombuden ha fått tryckta, detaljerade anvisningar om sina uppgifter. »Brännpunktens» spaltutrymme medger icke att här intaga dem i sin helhet. En viktig del bör dock fram-

hållas, nämligen om sättet för anmärkningars anmälände.

Om en arbetare vill göra en anmärkning eller framföra ett önskemål ifråga om arbetarskyddet på sin arbetsplats, skall han i första hand försöka få rättelse hos vederbörande *förman*. Lyckas ej detta, går han till skyddsombudet. Skyddsombudet går även i första hand till förmannen. Om nöjaktigt resultat ej skulle uppnås, har skyddsombudet att vända sig till driftsingenjören. Om önskemålen ej heller nu bifallas, har skyddsombudet rätt att anmäla saken till säkerhetskommittén. Denna väg måste vara den enda rätta, enär den möjliggör snabbaste sätt att få sådana felaktigheter undanröjda, som kunna bli anledning till olycksfall.

(forts.)

NYA Röster om Brännpunkten

*Direktör Ragnar Blomquist,
Stockholm.*

— Tidningen är mycket bra. Lycka till!

*Bankir T Cervin, Stock-
holm.*

— Under helgen har jag med intresse läst igenom första numret av Eder tidning.

Så mångsidig som Höganäsbolagets verksamhet är, fyller tidningen givetvis ett ganska stort behov. Det första numret presenteras i en mycket tilltalande utstyrsel och inger goda förhoppningar för framtiden.

Med tillönskan om en lyckosam utveckling av tidningen.

*Ingenjör Robert Djurberg,
Hälsingborg.*

— Med tacksamhet har jag emottagit första numret av »Brännpunkten».

Det gläder mig att spørsmålet om en verkstidskrift nu är löst — det var ju en gång före under Dir. Blomquists tid — och därtill i denna förnäma och praktiska form. Den fyller ett länge känt behov (för att nu använda sig av ett gammalt uttryck). Gärna emotser jag fortsättningen.

Om jag får lov att göra en anmärkning, skulle jag vilja framhålla, att enl. min mening är 4 nr pr år allt för litet. Antalet bör vara minst 12, dvs. ett i månaden. Med endast 4 nr pr år hinner den, »som skall väckas», att »somna in» mellan vart nr.

Tillönskar tidskriften en god fortsättning på den goda starten.

*Disponent O Luther, AB
Industritegel, Helsingfors.*

— Det med största intresse emotsedda första numret av personaltidningen »Brännpunkten» har nu även kommit oss tillhanda

och vilja vi genast säga ifrån, att detsamma överträffar våra djärvaste förväntningar. Den förnäma utstyrseln och den homogena sammansättningen av materialet tala för sig själva. Vi hoppas, att fortsättningen blir lika bra, och att vårt eget organ icke behöver dö sotdöden i brist på intresse.

*Direktör Adolf Goldbeck-
Löwe, Helsingfors.*

— Det första numret av »Brännpunkten» har jag mottagit och läst detsamma med stort intresse.

Idén och utförandet är synnerligen tilltalande och föredömliga. Tidningen har säkert en viktig uppgift att fylla inom koncernen.

Jag ber att få uttala mina bästa lyckönskningar till detta initiativ och motser tacksamt tidskriften även i framtiden.

*Ingenjör Fr. Eriksson, N. V.
»Mavuma», Haag.*

— Vi glädde oss att få mottaga första numret av »Brännpunkten» för några dagar sedan och voro mycket intresserade av innehållet. Det var även för oss, som nu sedan 13 år samarbeta med den stora koncernen, en överraskning att se de olika verksamhetsfält, som koncernen underhåller, och äro vi övertygade om att tidskriften kan göra mycket till bidragande av förståelsen och kamratskapet inom den stora personalen. Gärna emotse vi »Brännpunkten» i fortsättningen och vilja vi om möjligt även söka hjälpa Redaktionen att »dra lasset» genom några bidrag litet emellanåt.

Vår prokurist, fröken N M Kühl, som korresponderar på svenska, har lovat bidra med några uppsatser kanske över den holländska exportmarknaden e. d.

Vi gratulera Redaktionen till den utmärkta starten.

Lantarbetarens problem

En fråga och ett svar

I »Brännpunktens» första nummer presenterades Höganäskoncernen i ord och bild och skildrades dess olika verksamhetsfält. Bland annat nämndes att bolaget driver ett rätt omfattande lantbruk. Jag vill här försöka återge lantarbetarens strid för sitt uppehälle och samtidigt göra några jämförelser mellan oss och gruvarbetarna, åtföljt av en del frågor.

Hur ofta hör man inte talas om hur bra lantarbetarna har det. De som tala så vet inte vad dom säger. Varför skall moderniseringens arbetare vara mindre avlönade än alla andra? 1 kr i timmen med index och allt, det är inte mycket att hurra för. De förmåner lantarbetaren har är inte mycket att ta på. Som ex. kan nämnas, att gruvarbetarens förmåner ifråga om kol gör, att dom får kolen för, om jag inte missminner mig, 60 öre hl, medan bolagets lantarbetare får betala 18 kr pr ton. Därtill är kolen ransonerad. Ända till de sista månaderna har gruvarbetaren haft en bostadshyra, som inte är värd att nämna, medan lantarbetaren har fått betala en, om inte hög, så i alla fall rätt dryg hyra. Den som vill anstränga sin hjärna lite, kan själv räkna ut hur mycket lantarbetaren får i avlöning, t. ex. vintermånaderna med 7 timmars arbetsdag och 1 kr i timmen. Dra ifrån alla nödtvungna utgifter, och det blir inte många kronor över att leva på.

Skulle det inte kunna tänkas att bolaget, som ju är månt om sina arbetare, trädde emellan så att även denna yrkesgrupp inom koncernen fick en dräglig existens?

Så är det en annan sak, som kanske är ömtåligare än alla andra. Varför skall alla arbetare inom koncernen ha tillgång till badrum och torkrum för kläder, alla utom lantarbetaren? Han får gå ute i alla sorters väder. Allra särskilt besvärligt är det på efterhösten: då liknar lantarbetaren en gubbe gjord av uteslutande dynga. I dessa upplysta tider, som vi nu leva i, så vet var

och en, hur hälsovådligt det är att kväll efter kväll komma hem och torka sina kläder i köket bland mat och småbarn och allt annat. Tjänstemännen inom lantarbetarkåren ha i regel tillgång till badrum, W. C. m. m. i sina bostäder. Skulle det nu vara något, så borde det väl i rimlighetens namn vara tvärtom.

Socialinspektrisen talar i sin artikel om att personalvården inte är någon välgörenhetsinrättning, men det ser onekligen så ut, det blir absolut ingen arbetsglädje på detta sätt. Här är ett stort verksamhetsfält för henne.

Nu invänder kanske någon, att är det så besvärligt att vara lantarbetare, varför är han det då? Det är en fråga som tål att diskuteras. För det första så måste ju lantarbetaren finnas, och det yrke man valt från barndomen det går man inte gärna ifrån, och för det andra är man i dessa tider så att säga låst från att byta om yrke. Det går i varje fall inte för sig att byta om från bolagets lantbruk och till dess gruvdrift.

Lantarbetaren kräver inte någon stor omvälvning, endast rättvisa och likställdhet med andra grupper.

Jag hoppas att ledningen inom koncernen tar sig en tankeställare på detta, och hoppas jag också på att få återkomma, ty det finns många smärre ting som bör påtalas.

Lantarbetaren.

★

De av »Lantarbetaren» framförda synpunkterna kunna ytligt sett hava ett visst fog för sig, säger D i r. G u m m e s o n, som vi interPELLERAT i saken, men det är dock vissa saker, som han icke får förglömma. Bolaget är såväl med avseende på sin industriella gärning som med sitt lantbruk organisatoriskt bundet till andra arbetsgivare och måste sålunda taga hänsyn till dessa, på samma sätt som arbetarna äro beroende av sina organisationer.

Sålunda avpassas lönenivån för industri-

arbetaren och gruvarbetaren så, att den i stort sett överensstämmer med lönenivån vid andra industrier av tillnärmelsevis samma slag. I denna lönenivå inräknas även de förmåner, som arbetarna åtnjuta, till sitt ungefärliga penningvärde enligt dagsläget. Dessa förmåner äro sålunda icke att betrakta såsom ett tillskott till lönen utan utgöra en integrerande del av denna. Visserligen kan i vissa tidslägen, exempelvis såsom nu är fallet, med stigande varupriser realvärdet av naturaförmånerna vara jämförelsevis högre än deras beräknade penningvärde, men förhållandet blir givetvis det motsatta vid sjunkande varupriser.

Med sitt lantbruk befinner sig bolaget i sällskap med hela landets lantbruksnäring och kan icke bryta sig ur denna gemenskap. Den organisationsmässiga sammanhållningen är ju en företeelse på arbetsmarknaden, som framskapats genom arbetarnas eget initiativ och vilken de kräva skall respekteras. Det är då icke mer än naturligt, att arbe-

tarna å sin sida respektera sammanhållningen mellan arbetsgivarna.

Men oavsett denna sammanhållning tar under alla förhållanden det oundvikliga sammanhanget på det ekonomiska livet ut sin rätt, och detta sammanhang innebär, att om arbetslönerna och därmed omkostnaderna och produktionspriserna för en förbrukningsvara stiger, då komma också levnadskostnaderna för stora kategorier löntagare att stiga, med påföljd att lönerna för dessa kategorier också måste höjas, om ej levnadsstandarden skall sjunka. Detta å sin sida återigen förorsakar högre kostnader och priser å nya produkter, som måhända finna sin förbrukning inom andra producentkretsar, och därigenom måste dessa kompensera prisfördyringen genom höjda försäljningspriser å sina produkter osv. Den s. k. skruven är i gång och har i och för sig icke åstadkommit någon höjd levnadsstandard hos någon utan endast ett försämrat penningvärde.

Skörden bärgas.

Detta förhållande kan ju synas den arbetande människan mindre betydelsefullt, ty han kan alltid vara med i den allmänna jakten efter högre inkomster och därigenom kompensera varufördyringen och pressen på levnadsstandarden, men annat blir förhållandet med dem, som skola leva av besparingar eller pensioner, ty dessa finna plötsligt, att deras gjorda besparingar eller utlovade pensionsbelopp, vilka sistnämnda också i och för sig äro avkastning av ett spar-kapital, plötsligt hava blivit betydligt mindre värdefulla omräknade i förnödenheter.

Om det från arbetarnas sida så starkt omhuldade systemet med helt fria förhandlingar om löner verkligen är helt av godo, så kräva dessa i så fall åtminstone en god blick och klar förståelse för det ekonomiska sammanhanget från deras sida, som hand-hava förhandlingsuppgiften. De måste förstå, att den kaka, som skall delas, är relativt oföränderlig. Den blir ej plötsligt större och större, utan hela frågan är endast hur den skall delas. Större kan den visserligen bli, omräknad i ett penningvärde som blir lägre, men detta innebär en inflation, som ur alla synpunkter är av ondo.

Det enda reella sättet att få den större är ökad produktion för samma eller lägre kostnader, m. a. o. rationalisering. Genom rationalisering torde ej heller ringa fördelar stå att vinna inom lantbruket, ty detta befinner sig i mycket i samma läge som den svenska industrien var för 20 år sedan, och de löner, som i dag kunna utbetalas till industriarbetaren, äro i allra högsta grad ett resultat av den produktionsökning per man räknat, som varit möjlig genom industriens rationalisering.

En väl och effektivt genomförd rationalisering av lantbruket har det goda med sig, att de inom denna näring sysselsatta i första hand kunna åtnjuta dess frukter i form av ökade löner och inkomster och därjämte åstadkomma sänkta priser på lantbrukets produkter, vilket å sin sida kan medföra eller medgiva sänkta löner inom industrien utan att därigenom deras realinkomst eller levnadsstandard behöver undergå försämring. Därigenom kan man måhända lyckas pressa varuprisskruven neråt. Detta är det-samma som att höja penningvärdet, och därigenom har man även lyckats höja levnads-

Önskemål

— ett genmäle

Herr Gunnar Nilsson, Gunnarstorp, har i första numret av »Brännpunkten» under ovanstående rubrik fört fram en hel del intressanta synpunkter i form av önskemål, vilkas förverkligande skulle underlättas genom tillkomsten av Höganäsbolagets personaltidning. Om så blir fallet kommer naturligtvis uteslutande att bero på kraften i de framförda åsikterna och uthålligheten hos deras upphovsmän. Rom byggdes inte på en dag — men en liten förbättring här, en annan där, allt i syfte att öka arbetsglädjen och därmed effektiviteten, kommer att tillräckligt motivera förekomsten av och tryckningskostnaderna för en personaltidning — om nu en sådan motivering skulle erfordras. Ävenså torde därmed ett respektabelt antal årgångar av tidskriften vara garanterade, då utvecklingen, den tekniska såväl som den merkantila, måste föra med sig förändringar av olika slag.

Allt detta äro vi nog alla överens om, vilken syssla vi än sköta. Vi sitta nämligen alla i samma båt, vars manövrerande kräver allas insats.

Men vad som i herr Nilssons yttrande närmast föranleder en kontorsman att spärra upp ögonen är påståendet att »kontoristerna isolera sig». Innebär detta att

standarden hos den stora krets medmänniskor, som kallas sparare och pensionärer.

Vad till slut angår de av lantarbetaren framförda synpunkterna på de hygieniska förhållandena vid bolagets gårdar, har ledningen tagit dessa under överbäggande, och ombedes lantarbetaren att personligen framföra dem till driftsledningen vid lantbruket.

Denna diskussion är sålunda avslutad för »Brännpunktens» del. I detta sammanhang hänvisa vi till artikeln »Oss emellan sagt» sidan 2.

Red.

kontorsfolket är för stockkonservativt för att gå med på rationaliseringar eller att de se ned på arbetarna och vägra att umgås med dem? Yttrandet är svårtolkat, då det ej är exemplifierat.

Talet om isolering

yrkeskategorier emellan är väl ändå en litet förlegad schablon att använda i ett modernt arbetande industriföretag. Nog är det möjligt, att någon kvarleva från den gamla klasskampens dagar finns kvar, representerad av en alltför ensidigt inställd tjänsteman eller arbetare, men i stort sett ha väl dessa båda kategorier all anledning att respektera varandras arbete och yrkeskunighet.

Brister det emellertid i denna respekt, så ligger dock orsaken ej hos »kontoristerna». Och ej heller hos arbetarna! Snarare beror det på att vi ej alltid ha tillräckliga möjligheter att förstå och uppskatta varandras arbete.

Det inträffar inte så sällan

att man blir tillfrågad av någon »utomstående» angående bolagets tillverkningsgrenar. »Du som är vid Höganäsbolaget kan väl tala om hur kolbrytningen går till.» Eller: »Hur framställer man olja i Höganäs?» Eller: »Hur gör ni järnsvamp?» Eller: »Berätta litet om glasullsfabrikationen!» Och mycket, mycket annat. Vid sådana tillfällen skulle man gärna vilja tala om något mer än vad man blott kan gissa sig till av den skiftande tillverkningen, lägga ut texten och — varför inte — göra reklam för »sitt» företag.

Men i allmänhet kan man inte yttra sig i annat än svävande ordalag, därför att man inte sett det man vill tala om.

Samma är antagligen förhållandet med arbetarna. Stora flertalet av dem har väl inte haft annan beröring med kontoren än då det gällt kolskrivning eller någon kassaaffär. Det skapas en klyfta, som — om det är så herr Nilsson menar — blir till en isolering.

»Brännpunkten»

kan delvis råda bot härpå genom informerande artiklar men antagligen inte helt. Det

personligt upplevda fastnar oftast bättre i minnet, och en då och då återkommande demonstration av fabriker, kontor och verk med förslagsvis frivillig anslutning av de verkligt intresserade skulle kanske bidra till upphävande av »isoleringen». Utom allt tvivel skulle den i varje fall stimulera intresset för det egna företaget.

För övrigt får man väl säga, att det ligger i sakens natur, att »umgänget» mellan kontorstjänstemän och arbetare under arbetstiden inte kan vara av samma omfattning som mellan driftsingenjörer och arbetare eller mellan förmän och arbetare. Beröringspunkterna äro för få. Umgänget utom arbetet är väl en sak, som ligger utanför »Brännpunktens» forum, men dock synes »isoleringen» icke vara större, än att arbetare och kontorister sistlidna sommar spelade fotboll mot varandra i bästa ligastil och i bästa sportsmannaanda, vilket får tas som ett gott tecken!

»Mac Aron».

Dagens fundering:

— Jag är så van att stiga upp kl. 5 om morgnarna, så jag vaknar vid den tiden punktligt som ett urverk, även om jag skulle kommit litet sent i säng. Det måtte vara ett slags sjätte sinne. Jag bara funderar på om jag skall kalla det för vansinnet eller ursinnet.

Pietro Rothmoos
Tjärskokare

Ett husförhör för 100 år sedan

BYGDEHISTORIA

av Knutte

Se, ja hade egentligen tänkt me ad ja skulle skriva anekdoter å noveller i »Brännpunkten» allt då å då, men jag ved knappt va ansvarie udgivaren å redaktörn sir om ed, redaktionssekreteraren bryr ja me ente så meed om, men for dinne gångens skull så försöger ja me i alla fall på dinne här. Kör i gång.

Som vi alla vet, så var det både sed och bruk förr i tiden, att s. k. husförhör skulle hållas i rent ut sagt varje kommun och stad i Sverige. Dessa husförhör tillgick på så sätt, att man på landet samlades den ena gången hos den ene och den andra gången hos den andre. Efter dylika husförhör inträffade det rätt ofta, att ett hurrande gille blev avslutning på förhöret.

Svårast var det förstås om man fick första frågan, innan man liksom hunnit sansa sig, och första frågan den skulle den rikaste

bonden i socknen i regel ha. Ett dylikt husförhör var det en gång i en kommun, som vi kunna kalla Eskelboda socken i Skåne. I denna kommun fanns det en bonde, som hette Jöns Petter, och som å huvudets vägnar var mycket svag. Som vår gode Jöns Petter vid det senaste husförhöret fick den första frågan och svara så barockt, att den församlade menigheten skratta rent öppet åt honom, så vidtala' prosten sin hustru en dag i veckan, huruvida inte han skulle kalla hem till prostgården denne Jöns Petter för att inviga honom i den fråga, som skulle komma på hans lott nästa husförhör, som skulle äga rum på lördagen. Detta tyckte hans prostinna var mycket klokt och hon fick i uppdrag att sända en jungfru till Jöns Petters hem för att bedja honom komma till prosten.

Jöns Petter infann sig i prostgården för

att höra vad prosten hade på hjärtat.

— Jo, min käre Jöns Petter, de e ju husförhör på lördag.

— Ja, de e ju de, goa prosten.

— Nu hade ja tänkt å tala om för Jöns Petter, vilken fråga ja tänkte ge Jöns Petter. De gick ju lite galet på sista husförhöret.

— Ja, de gjorde ju de. Kunne prosten hjälpa me letta te rätta, så ska heller prosten fau en kal* for besväret.

— Ja, tack för de. Jo, nu hade ja tänkt å fråga Jöns Petter, huru många där e i gudomen. Kan Jöns Petter svara på denna fråga?

— Nä, de kan ja då ente göra.

— Nä, de var det jag visste. Jo, där är tre i gudomen. Vilka äro då dessa tre? Jo, det är fadern, sonen och den helige ande.

— Ja, se de kan ja då rent ente komma ihu.

— Jo, Jöns Petter, tänk på att Ni äro tre där hemma i familjen. Antag att Jöns

* kalv

Petter är fadern, Ola är sonen, hustrun Elina är den helige ande. Tänk på detta till lördag, så går det säkert mycket lätt att svara på min fråga.

När så lördagen kom och husförhöret skulle börja, så hov prosten upp sin stämma och fråga Jöns Petter med följande ord:

— Min käre Jöns Petter, huru många är där i gudomen?

— Vi e trei.

— Bra svarat, min käre Jöns Petter. Vilka äro då dessa tre?

— Det är fadern och den helige ande.

— Är där inte flera? undra prosten då.

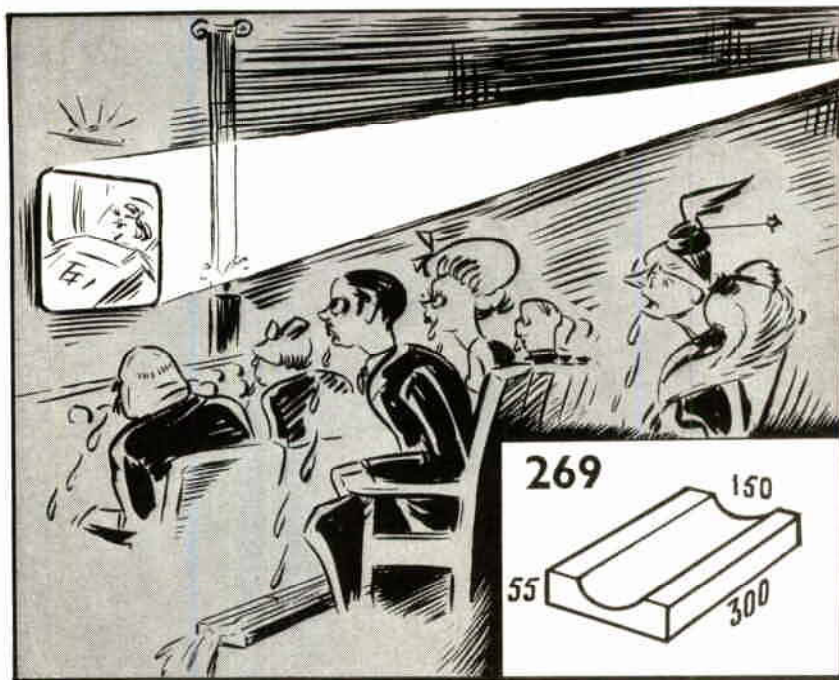
— Jo, å så Ola förstås, men han kommer lejande om körkebyen mä kalen.

Förre gången skrattades det åt Jöns Petters dumma svar, men denna gången gapskrattades det överlag.

Ja, som sagt, detta var under de gamla husförhörens dagar. Numera är denna gamla institution sedan många år tillbaka avskaffad.

DE TÅRVÅTA BÄNKARNA EFTER ANNA LANS

I Stockholm måste biopersonalen gå och torka de tårvåta bänkarna efter Anna Lans-föreställningarna, berättade direktör Hausl i ett föredrag i Göteborg. Vår tecknare föreslår, att rännsten nr 269 lägges mellan bänkraderna, samt att publiken lutar sig något framåt, såsom närmare framgår av vidstående bild.

DIVERSE KONCERNNYTT

En grundlig modernisering av press- och maskinavdelningarna vid Rörfabriken i Höganäs har beslutats.

★

Fabriken för pulversvamp i Höganäs kommer att utvidgas.

★

Spårsystemet på fabriksområdet i Höganäs omlägges efter hand. Den del, som befinner sig väster om genomfartsleden Höganäs-Mölle, är redan färdig. Omlägg-

ningen av den östra delen pågår nu för fullt. I samband med dessa arbeten bygges ett vägnät för bil- och trucktransporter.

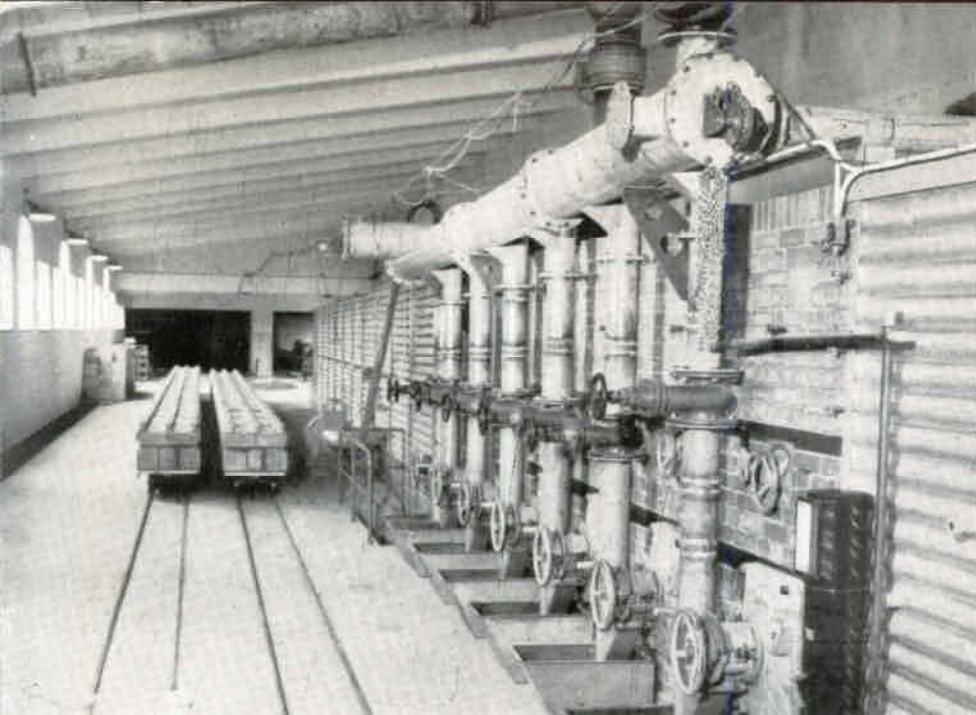
★

Utlastningsplatserna för kol i Höganäs komma att sammanslås till en central i närheten av tegelfabrik V.

★

De anställda i Höganäs ha fått ett nytt näringsställe i Konsum-restauranten, belägen alldeles intill huvudkontoret. Alltifrån

»BRÄNNPUNKTEN»

Den i föregående nummer omnämnda tunnelugnen för bränning av keramiska slipskivor i Väster-
vik är nu färdig och satt i drift.
Den kommer att medföra både ett
jämnare utfall och en betydande
avkortning av leveranstiderna med
därav följande bättre möjligheter
att betjäna kundkretsen.

*starten i februari har den nya restauranten
kunnat glädja sig åt en stor besökar-
siffra.*

★

*Inflyttningen i den nya tjänstemannabo-
staden i Höganäs började i slutet av febr.*

★

*En ny tunnelugn för bränning av klin-
ker kommer att uppföras i Skromberga.*

*Allt flera klinkertyper börja förses med
förpackning, och i samband härmed hålla
lagerskjulen i Skromberga på att utvidgas.*

★

*Vid bombanfallet mot Helsingfors natten
mellan den 6 och 7 februari träffades den
byggnad, vari AB Amfibolits kontor var
inrymt, av brandbomber och förstördes
fullständigt jämte alla inventarier. Inga
människor omkommo.*

På det nyuppförda Ätvida-
bergshuset i Stockholm har
gårdsfasaden beklänts med
vitglaserade klyvklinker nr
450. Det uppmärksamade
arbetet har utförts av AB
Höganäsarbeten.

